

LETO XXIII. Stev. 250

IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
LJUDSKA PRAVICA
DIREKTOR PODJETJA
LEV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
Lini izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

LJUDSKA PRAVICA
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1944 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOJBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULJA 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z »BORBO«.

ZASEDANJE LJUDSKE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

Volilni rezultati - očitno soglasje in podpora tako notranji kot zunanji politiki našega državnega vodstva

Na včerajšnjem zasedanju je v obravnavi o poročilu o uveljavljanju komunalnega sistema sodelovalo več poslancev, med njimi tudi tovariš Miha Marinko

Ljubljana, 22. oktobra - Danes sta se prvokrat po letošnjih parlamentarnih počitnicah sestala oba zbora Ljudske skupščine LRS. Republiški zbor je med drugim potrdil izvolitev ljudskega poslanca Rika Jermama na izpraznjeno mesto po pokojni Nini Pokornovi.

Oba zbora sta se nato sestala na skupni seji in najprej poslušala poročevalca odbora za organizacijo oblasti in uprave Mirka Zlatnarja, ki je obrazložil poročilo o uveljavljanju komunalnega sistema.

Iz poročila tovariša Mirka Zlatnarja

Komunalni sistem se je izkazal kot pravilna oblika za razvoj socialističnega upravljanja, se uveljavil in razvil do tiste meje, ko celo lahko trdimo, da je v osnovi formiran in stoji pred novim obdobjem svojega razvoja. Tovariš Zlatnar je omenil zakon, ki bo razširil in bolje uredil pristojnost občin in okrajev, nato zakon o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij ter zakon o stanovanjskih skupnostih in naposled še volilni zakon, po

blemi so se spričo večje približnosti življenju močneje pokazali v komuni kot v okraju. Okrajni ljudski odbor je opravljal nekatere službe, ki bi jih bolje in hitreje opravile občine. To je oviralo komune, okrajem pa preprečevalo, da niso mogli nastopiti v vlogi koordinatorja, analitika in usmerjevalca na svojem področju.

Tovariš Zlatnar je nadalje poudaril, da so občinski ljudski odbori v glavnem spoznali vrednost

samostojno razpolagali z dohodkom, ki jim ga zakon prepušča, in ga bodo lahko uporabili bolj v skladu z razmerami in pogoji dobrega gospodarjenja v svojem podjetju. Komunpa je udeležena na skupnem dohodku tako, da bodo njeni dohodki v skladu z močjo celotnega gospodarstva na njenem območju; sama delitev dohodka jo bo silila k enaki skrbni za razvoj vseh gospodarskih področij. S tem so naposled uveljavljena objektivna in enotna merila in pogoji za delo, nagrajevanje in gospodarjenje. Tovariš Zlatnar je v nadaljevanju govoril o zakonu o stanovanjskih skupnostih in dejal, da s tem zakonom urejamo le ozko področje komunalne samouprave, vendar so stanovanjske skupnosti tako pomembna oblika samoupravljanja državljanov, da jim moramo posvetiti vso pozornost. S tem zakonom bo upostavljen nov stik socialistične družbe s posameznikom za reševanje problemov, ki jih niti družba niti posameznik ne bi mogla rešiti drugače.

Nerešena vprašanja, ki nujno terjajo rešitev

Ob koncu je tovariš Zlatnar omenil še nekaj nerešenih vprašanj, ki nujno terjajo ustrezne rešitve. Življenjski pogoji delovnega človeka v mestih in industrijskih središčih niso takšni, kot bi lahko bili glede na našo gospodarsko in družbeno moč. Podobno je z delovnimi pogoji v tovarnah in podjetjih. V splošnem gospodarskem razvoju se ne da prehiteti časa in prezreti okvirov naše splošne gospodarske zmogljivosti, v okviru komune in okraja pa se to da doseči. Drobna obrtniška proizvodnja in obrtne usluge, predvsem socialistične obrti, imajo veliko možnosti razvoja. Toda doslej je realizacija teh možnosti minimalna. To pa vpliva na cene proizvodov in uslug. V komunalni dejavnosti in stanovanjskih gradnjah se še vedno ne troši denar povsod dovolj smotno. S sedanjimi stanovanjskimi skladi bi lahko sezidali mnogo več novih hiš in popravili mnogo več starih, ko bi imeli močnejše obrtne obrate. Nadalje je pereč problem preskrba mest in industrijskih središč s kmetijskimi pridelki in industrijskimi izdelki.

Tovariš Zlatnar je dejal, da so ti problemi včasih res zapleteni, vendar bi bilo enostavneje in več napravljene, če bi tem vprašanjem dali potrebno pozornost in jih reševali s sredstvi, ki jih imajo podjetja in komune. Tudi investicijska sredstva bo morala občina v večji meri vlagati v dejavnost in potrošnje te vrste, čeprav je jasno, da te investicije ne prinašajo večjega dohodka ljudskemu odboru. Zato je treba omogočiti, da v organih družbenega upravljanja, predvsem pa v ljudskih odborih in njihovih organih pride do izraza težnja in potreba delovnih ljudi za rešitev teh vprašanj in da sproščeno vpliva na resničen premik praktične politike ljudskih odborov v smeri stalnega izboljšanja življenjskih pogojev delovnih ljudi. Se tako lep in popoln sistem družbenega upravljanja ne bo navdušil ljudi, če ne bodo videli, da se v okviru možnosti resnično dviga njihova življenjska raven.

V občinah s pretežno kmetijskim gospodarstvom se kaže ta socialni problem bolj v obliki prevelike nezaposlenosti določene dela prebivalstva, predvsem mladine in žena. Razen običajne poti razvijanja obrtne, industrijske in kmetijske proizvodnje je primeren način reševanja tega vprašanja tudi ta, da organiziramo takšno gospodarsko dejavnost, ki bo občasno in sezonsko nudila temu prebivalstvu zaslužek. Takšen način črpa v manjši meri družbeno plačna sredstva in daje cenejšo proizvode. Po tej poti bo tudi manj socialnega podpiranja in več zadovoljstva, ker si bodo ljudje tako z delom izboljšali svoj materialni položaj.

Namenske sklade naj bi osnovali tudi za ureditev komunalnih naprav

Po poročilu ljudskega poslanca Mirka Zlatnarja se je prvi priglasi k besedi Jože Petejan, ki je med drugim dejal, da zaskrblijo, če narašča število občinskih in okrajnih uslužbencev. Govoril je o družbenem upravljanju v socialnih in zdravstvenih ustanovah in poudaril važnost tega upravljanja, saj v Sloveniji uživa zdravstveno in socialno zaščito 60% prebivalstva. Nato je navedel potrebo, da se uredi zdravstveno zavarovanje kmetičkega prebivalstva. Franc Rant je govoril o družbenem upravljanju v mestu in med drugim omenil trošenje stanovanjskega sklada. Dejaj je, da bi bilo treba osnovati podobne namenske sklade tudi za ureditev komunalnih naprav. Pri upravljanju skupnih skladov za celotno mesto so mestne občine prikrajšane na svoji pristojnosti. Mestni svet naj bi nastopil šele tedaj, če občina vodi mestu škodljivo politiko. Problem mestnih občin so tudi skupne službe.

Usposobiti uslužbence v okrajih in občinah

Ljudski poslanec Jakob Zen je obširno govoril o povečanem številu uslužbencev v okrajih in občinah. Po stanju z dne 1. aprila 1957 je v okrajih in občinah po odobrenih sistemiziranih mestih 869 oseb z višjo strokovno izobrazbo, 1446 oseb s srednjo, preveč pa je 1115 oseb z nižjo izobrazbo. Ne glede na to, da bo nova določitev pristojnosti v korist občin vplivala na zmanjšanje števila uslužbencev na okrajih, se celoten sestav glede strokovnosti ne bo dosti spremenil. Zmogljivost kol in potrebe po kadrih na vseh drugih področjih ne dajejo možnosti za hitrejšo izboljšanje takega stanja. Prav zato je treba izkoristiti vse možnosti za dvig usposobljenosti obstoječih kadrov. To bi morali doseči s sistematičnim in nenehnim dopolnjevanjem znanja in strokovnosti vseh, ki delajo v državni upravi. Drugo vprašanje pa je sistem nagrajevanja, ki ga bo uredil novi

Velesposlanik Kveder pri predsedniku republike

Kranj, 22. okt. (Tanjug). - Predsednik republike je danes tu sprejel bivšega velesposlanika v Zvezni republiki Nemčiji Dušana Kvedra in se z njim dolgo razgovarjal.

zakon o državnih uslužbencih. Naslednje vprašanje je organizacija uprave, pomanjkljiva organizacija dela in tehnična zaostalost administracije.

Občine naj bi se medsebojno povezovala

Ljudski poslanec Ivan Bertonec je govoril o higienski in zdravstveni ravni prebivalstva ter o skrbi ljudskih odborov za njen dvig. Za njim je o potrebi širšega sodelovanja občin in o vplivu nove delitve dohodka gospodarskih organizacij na finančni položaj občine obširno govoril ljudski poslanec Vinko Hafner. Uvodoma je poudaril, da se je začela občina že ob sedanjih pravni ureditvi uspešno razvijati kot osnovna družbeno-ekonomska skupnost. Ni pa moč trditi, da se je tudi okraj

uspešno uveljavljala kot skupnost občin. Zatrpanost okrajnih organov z lastnimi operativnimi nalogami in še neizkoreninjeno prepričanje v odločen pomen okraja za naš družbeni in gospodarski razvoj sta preprečevala, da bi bili okraji že v dosedanjih pogojih več storili za utrditev občin. Takšni že uveljavljeni ali napovedani ukrepi, kot je nadaljnja decentralizacija pristojnosti na občine, izboljšani sistem finansiranja občin, zlasti pa posredne volitve v okrajne ljudske odbore bodo mnogo pripomogli k uspešnejšemu uveljavljanju okraja kot skupnosti občin. Vendar se medsebojno povezovanje občin in uveljavljanje njihovih pobud nikakor ne bi smelo zapirati le v meje okrajev. Zato je tov. Hafner pred-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z zasedanja Ljudske skupščine LRS

katerem že tečejo sedanje volitve v ljudske odbore.

Občine in okraji so sorazmerno naglo in brez večjih težav uredili svoja poslovanja. Ze od začetka so z veliko odgovornostjo opravljali vse posle, za katere so pristojni, zlasti v gospodarstvu pa so razvili posebno pobudo. Sproščena iniciativa svetov in ljudskih odborov v celoti je izredno razgibala široke plasti prebivalstva, vzbudila zanimanje za aktivno reševanje perečih gospodarskih in družbenih problemov.

Občina - osnovna družbeno-ekonomska enota

V tem času smo razširili družbeno upravljanje skoro na vsa področja gospodarskega in družbenega življenja. Ljudski odbori so povečevali število svetov. Občine so imele ob ustanovitvi najmanj po štiri svete. Sedaj jih imajo nekatere tudi po šestnajst. Ta pojav ni težnja po birokratskem drobljenju upravljanja, ampak je posledica stvarne potrebe po samostojnem obravnavanju nekaterih važnejših dejavnosti in odsev splošne težnje, da se vključi v upravljanje nove ljudi.

Intenzivno delo občin in okrajev je dalo takšne rezultate, da je že konec lanskega leta vse bolj kazalo, da je občina osnovna družbeno ekonomska enota in da je sposobna, kakršna je, opravljati še širše in samostojneje svoje vlogo. Tudi družbeni pro-

žbora volivcev in krajevnih odborov in da so se nanje mnogokrat celo naslonili pri reševanju posameznih problemov, ter govoril o vlogi in razvoju krajevnih odborov kot nepogrešljivega čimtelju samouprave v komuni.

O osnutkih nekaterih novih zakonov

Tovariš Zlatnar je nadalje govoril o osnutkih zakonov, s katerimi bodo urejena že del časa odprta vprašanja komunalnega sistema. Tako bo zakon o pristojnosti občin in okrajev razširil pristojnosti občine in jasneje določil nekatere regulatorne funkcije okraja. Občina bo dobila nove inspekcijske službe in ukinita bo obveznost nekaterih soglasij okraja na sklepe občinskih organov. Isti zakon bo na novo uredil medsebojne pristojnosti ljudskega odbora in njegovih svetov ter upravnih organov. Zbor proizvajalcev v občini in okraju zadrži v glavnem iste pristojnosti, kot jih je imel doslej okrajni zbor proizvajalcev v odnosu do okrajnega zbora. Osnutek tega zakona pa ne ureja odnosov med ljudskim odborom in njegovimi organi ter ostalimi organi družbenega in delavskega upravljanja. Občinski ljudski odbori so že doslej n. pr. bili bolj povezani z organi delavskega in družbenega upravljanja kot okrajna zbora, posebej še okrajni zbor proizvajalcev. Lahko pričakujemo, da bo zbor proizvajalcev v občini to povezavo še bolj okreplil in zato bi bilo treba to vprašanje tudi pravno urediti.

Tovariš Zlatnar je dalje dejal, da predvideni zakon o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij postavlja odnose v komuni na nove osnove. Problemi, ki jih zakon ureja, so bili vidni že od prehoda na delavsko in družbeno upravljanje in od začetka novega gospodarskega sistema. Uveljavitev komun in uspeh gospodarskega sistema pa so te probleme zaostriili in omogočili to, doslej najpomembnejšo izpremembo. Delavski sveti bodo

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je v ponedeljek zjutraj z letalom odpotoval v Grčijo na uradni obisk. Na letališču ga je pozdravil tudi podpredsednik Aleksander Ranković. Ob prihodu v Atene ga je sprejel grški ministrski predsednik Karamanlis (na spodnji sliki)

DRŽAVNIŠKI RAZGOVORI V ATENAH

IZMENJAVA MISLI

o položaju na Balkanu in na Bližnjem vzhodu

Edvard Kardelj je bil včeraj v Sunionu - Dames se bodo razgovori nemara že zaključili

(OD NAŠEGA POSEBNEGA POROČEVALCA)

Atene, 22. okt. Drugi dan obiška podpredsednika Edvarda Kardelja v Atenah se je začel z vplivom v knjigo obiskovalcev v kraljevem dvorcu, nato pa je tovariš Kardelj položil na grob Neznane junaka velik venci z napisom: »Borcem za svobodo Grčije - Edvard Kardelj«.

Preostali čas dneva do začetka političnih razgovorov je podpredsednik Kardelj prebil na izletu v 72 km oddaljenem Sunionu, kjer so ostanki slovitega Pozejdonovega svetišča.

Popoldne se je vrnil v Atene, kjer so se v kabinetu predsednika grške vlade Karamanlisa ob 18 začeli uradni jugoslovansko-grški razgovori. Dobro razpoložena sta

dala ministrski predsednik Karamanlis in podpredsednik Kardelj, obkrožena s svojimi sodelavci, pred začetkom razgovorov nekaj minut fotoreporterjem in filmskim snemalcem priložnost za snemanje.

Državniki so potem sedli za dolgo ovalno mizo v preprosti dvorani za konferenco predsednika grške vlade. Razen podpredsednika Kardelja so bili na njegovi desni in levi strani državni podsekretar za zunanje zadeve Mladen Iveković, velesposlanik Miša Pavičević, državni podsekretar v Zveznem izvršnem svetu Anton Vratuša in svetnik v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Dragomir Petrović, poleg

Karamanlisa pa zunanji minister Averof, stalni državni podsekretar v zunanjem ministrstvu Skerferis, velesposlanik v Beogradu Kakalotos in direktor oddelka v zunanjem ministrstvu Argulupulo.

Kakor zatrjujejo se današnji razgovori nanašali na mednarodni položaj, na jugoslovansko-grško sodelovanje in posebej na pereča vprašanja, ki se tičejo ožjega balkanskega področja ter položaja na Bližnjem vzhodu v zvezi s Sirijo.

Razgovor je trajal dve uri. Potem je predsednik grške vlade ob 20.30 priredil svojim gostom večerjo, ob 22.30 pa sprejem v prostorih hotela »Petit Palais«. Razgovore bodo nadaljevali jutri dopoldne, na kar bo objavljeno uradno poročilo. J. Almul

VREMENSKA NAPOVED

za sredo, 23. oktobra

Oblačno in predvsem sprva še padavine, ki bodo v Zahodni Sloveniji močnejše. Nad 1000 metrov sneg. Temperature ponoči med 5 in 9, v Primorju okoli 13, najvišje dnevne temperature med 9 in 14 stopinj Celzija.

STANJE VREMENA

Nad severnim Sredozemjem in Balkanom se zadržuje področje nizkega zračnega pritiska. Nove atlantske frontalne motnje so dosegle Zahodne Alpe ter bodo jutri prešle naše kraje.

Pritisk na Sirijo

Kaj se godi na Bliznjem vzhodu, se je te dni marsikdo upravičeno vprašal. Kdo ribari v kalnih vodah, kdo pošilja dan za dnem vsa alarmantna in nenehno si nasprotujoča poročila v svet? Kdo izkorišča notranje sirske in ostale arabske težave, ki so razumljive za vsak mlad organizem? Kdor je prelistal najrazličnejša agencijska poročila, se je ponovno vprašal, ali gre za nov, premišljen pritisk na Sirijo ali pa le za izraz trenutne napetosti, za nekaj prehodnega.

To zadnjo razlago bo najbrž že po kratkem razmišljanju zavrnili. Se je namreč v spominu, da se je lani, po napadu anglo-francoskih čet na Egipt Sirija znašla v kleščah. Z juga so pristiskale nanjo izraelske čete, s severa turške, v egiptovskem Port Saidu pa so se utaborili oddelki britanske in francoske vojske.

Cez nekaj mesecev se je sicer položaj pomiril, saj so se anglo-francoske čete umaknile na Cipr, oziroma Malto in Korziko, vendar pa se prejšnji mir ni več vrnil. Očrtače je ostalo napeto in ljudje razdražljivi, tako da je zadostoval že najmanjši povod, pa se je spet vznemirilo do skrajnih meja.

Tak položaj smo imeli pred dobrim mesecem in pol, ko je sirska tisk razkril ameriško zaroto, ameriški pa na vse pretege govoril o ruski penetraciji. In vendar v Siriji ni bilo nobenih sprememb. Vlada je opravila le nekaj upravnih reform v vojski in tako demonstrativno poudarila, da ni odvisna od nikogar in da brani predvsem in samo arabske interese.

Toda pritisk na Sirijo ni postal. Pred tednom dni je dobil celo nove oblike in nov impulz. To nam bo takoj jasno, če upoštevamo, da je Sirija ključ vse arabske situacije. Brez Sirije bi se namreč Egipt znašel sam pred ofenzivo z Zahoda. In ker predstavlja v osi Kairo-Damask slednji šibkejši pol, se je ves pritisk osredotočil prav na Sirijo.

Tu, v Siriji hočejo zlomiti Naserja, toda Sirija je proti vsem pričakovanjem pokazala in že dokazala, da je kos situaciji. Spretno je odbila vse maneuvre in prešla polagoma celo v pravo diplomatsko ofenzivo. To je bilo seveda mogoče le zato, ker se je vse arabski svet postavil na njeno stran. Celotni Irak, ki je s Sirijo v vse prej kot dobrih stikih, je javno izjavil, da je na njeni strani.

Ne samo to, v dneh hude preiskave se je ponovno okrepila zavest arabske solidarnosti, tako da lahko rečemo, da arabski svet sedaj ni več razdeljen v dva tabora.

Sino velik odmev pa je imelo pismo, ki ga je poslal CK KP

Sovjetske zveze britanski Laburistični stranki in kmalu nato tudi drugim evropskim socialističnim strankam. Tedaj je svetovna javnost takoj razumela, da je položaj na Bliznjem vzhodu zares kritičen in da omenjeno pismo ni le okrožnica, ki so jo sestavili v Moskvi, da bi iz nje oziroma iz položaja na Bliznjem vzhodu izvlekli zase neke koristi.

Položaj je bil resen. To ni nobeno pretiravanje. V nasprotjem primeru namreč generalni sekretar Laburistične stranke Morgan Philipps verjetno ne bi takoj odgovoril, še manj pa poskrbel, da so o vsebini pisma razpravljali na sestanku strankinih funkcionarjev, oziroma da bodo zavzeli do njega svoje stališče na sestanku Socialistične internacionale, napovedanem za danes.

Vendar se je položaj medtem že spet nekoliko umiril. To je priznal tudi ameriški zunanji minister, to dokazujejo tudi kontakti med sirske in turške državniki. To dokazuje med drugim tudi odhod ameriškega VI. ladjevja iz vzhodnega sredozemskega bazena. To dokazuje tudi vrsta drugih momentov, med drugim tudi izjava predstavnika britanskega Foreign Officea, da je izključeno, da bi Turčija napadla Sirijo, dalje izjave arabskih državnikov, da Sirija nikogar ne ogroža in da se arabske države ne bodo nikoli zapletle med seboj.

S tem se je sicer položaj umiril, vendar pa napetost še ni izginila. Na turško-sirske meje je še zmeraj zbranih nekaj turških divizij. Toda kritična faza je že mimo. Upoštevati moramo, da bo začela o položaju na Bliznjem vzhodu v kratkem razpravljati tudi Generalna skupščina in da bo že samo to ugodno vplivalo na pomiritev duhov in na popustitev nepotrebne napetosti.

Križa je torej v glavnem mimo, vendar pa se zaradi tega prijemi zahodne diplomacije še niso spremenili. Od vojaškega pritiska, ki je bil za časa okupacije Port Saida gotovo najmočnejši, so prešle na ekonomski. Srednji vzhod je namreč potencialno najbogatejša področje nafte na svetu. Zato se Zahod zanj tudi tako zagrizeno bori. Zato pritiska na Sirijo, preko katere gre največja naftovodna pot v svet. Zato kombinira ekonomski pritisk z bojkotom, zato vključuje v trgovinske pogodbe vse mogoče klavzule, zato hoče tudi razdvojiti arabski svet.

Na žalost so arabske države še prešibke in premalo enotne, da bi se lahko temu uprle in sklenile z zahodnimi državami takšne pogodbe, ki bi garantirale tudi arabskim partnerjem enopraven položaj. Egiptu je to uspelo. Ali se bo posrečilo tudi Siriji?

M. O.

Okrepitev OZN

da bo še močnejši instrument miru in napredka

Beograd, 22. okt. (Tanjug). — Dan OZN, 24. oktober, bomo v Jugoslaviji svečano proslavili. V Beogradu bo v Narodnem gledališču svečana akademija, na kateri bo predsednik Društva za OZN v Srbiji Ninko Petrović govoril o pomenu in vlogi OZN. Sledil bo koncert. Tudi v drugih mestih, v domovih kulture, na delavskih in ljudskih univerzah ter v šolah bodo proslavili ta dan s priložnostnimi akademijami. Zveza društev za OZN je izdala v 20.000 izvodih priložnostne razprave o OZN.

Generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld je objavil ob Dnevu OZN naslednjo poslanico:

Ustanovna listina OZN je v naših časih univerzalni izraz cilja in namena, za katerimi so stoletja težile velike civilizacije človeštva. Zato je razumljivo, da narodi vsega sveta na Dan

OZN skupno znova potrdijo vero v te splošne cilje. Toda ta dan je priložnost za več kakor samo za izraz verovanja. Če pogledamo na svet okrog nas, z vsemi njegovimi bojznimi in spopadi, bi lahko podvomili, ali so naši upi v napredek na poti k tem ciljem, za katere smo se zavezali, bolj upravičeni, kakor so bile nade mnogih prejšnjih rodov. Naše nade so po mojem mnenju vsaj v dveh smereh bolj upravičene in zato je tudi naša odgovornost večja. Naše skupno verovanje je v zgodovini dostikrat odpovedalo. Toda svetovne politične ustanove, ki služijo takšnim ciljem, so nove. OZN je instrument v naših rokah, kakršnega naši predniki niso imeli. Ta instrument ni popoln, je poskus, porojen iz skrajne potrebe. Vendar pa pomeni OZN pomemben korak na poti k boljši organizaciji človeške družbe. Vemo tudi, da je silni napredek v znanju našega rodu ustvaril za človeški rod ne samo največjo nevarnost, marveč tudi največjo možnost.

Zato bi morali Dan OZN enako posvetiti staremu verovanju, kakor tudi novi ustanovi, ki nam lahko v času največje nevarnosti pomaga k izpolnitvi tega verovanja. Potrudimo se, da bomo ohranili OZN prosti vsakršnim, ki bi jih utegnile človeške napake, cinizem in drobne koristi usmeriti proti nji. Potrudimo se, da bomo naša prizadevanja uveljavljali koristneje in tako napravili iz OZN še močnejši instrument miru in napredka, da bo to v čast našim možnostim in v čast našemu človeškemu rodu.

Poljaki bodo presojali

bonnsko ravnanje po dejanjih in ne po deklaracijah o tako imenovani novi vzhodni politiki

Varšava, 22. okt. (Tanjug). — V zvezi s prekinitvijo diplomatskih stikov Zvezne republike Nemčije z Jugoslavijo je dal predstavnik zunanjega ministrstva agenciji PAP tole izjavo: — Zunanje ministrstvo presoja prekinitve diplomatskih stikov Zvezne republike Nemčije kot ukrep politike »s pozicij sile«, ki naj vsili vladam suverenih držav

Jedrsko sodelovanje z Egiptom

Kairo, 22. okt. (Tanjug). Dele-gacija jugoslovanske komisije za jedrsko energijo, ki se je deset dni mudila v Egiptu, je danes odpotovala nazaj v Beograd. Po končanem razgovoru z egiptskimi znanstveniki so objavili, da je bil namen jugoslovanskih znanstvenikov izmenjati z egiptskimi strokovnjaki misli o miroljubni uporabi jedrske energije in sodelovanju med Jugoslavijo in Egiptom na tem področju. V imenu jugoslovanske komisije za jedrsko energijo je delegacija povabila skupino egiptskih znanstvenikov, naj obišče Jugoslavijo.

Jugoslovanski znanstveniki so si ogledali znanstvene ustanove v Kairu in Aleksandriji kakor tudi gradbišče prvega egiptskega poskusnega reaktorja v bližini Kaira. Imeli so tudi nekaj predavanj o uspehih Jugoslavije na področju miroljubne uporabe atomske energije.

svoj lastni nerealni odnos nasproti drugim suverenim deželam, kakor je DR Nemčija, in ki nasprotuje načelom miroljubne koeksistence. — Ta ukrep je naperjen proti težnjam po normalizaciji stikov in razvijanju mednarodnega sodelovanja v Evropi, katerih izraz je bila ureditev diplomatskih stikov med Jugoslavijo in DR Nemčijo. — Ukrep vlade Zvezne republike Nemčije nasproti Jugoslaviji, ki je bila žrtev hitlerjevske agresije, morajo na ustrezen način presojsati tudi druge države, ki so se med vojno znašle v enakem položaju in ki se ne strinjajo z metodami pritiska, ki so, kakor je videti, že tradicionalne v politiki vlade Zvezne republike Nemčije.

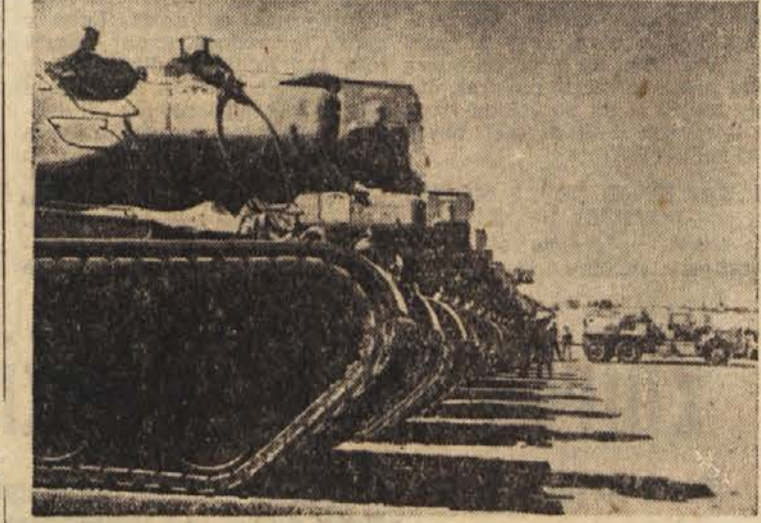
Poljska bo tudi v prihodnje presojala politiko vlade Zvezne republike Nemčije na podlagi dejanj, ne pa deklaracij o tako imenovani novi vzhodni politiki Zahodne Nemčije.

Spet Guy Mollet

in njega stari program namesto nove politike v Alžiriji

Pariz, 22. okt. (Reuter). Vodstvo socialistov je privolilo, da Guy Mollet sestavi novo vlado. Guy Mollet je bil danes pri predsedniku Cotyju, ki mu je tudi vnovič poveril mandat za rešitev sedanje krize. Kar se tiče programa nove vlade, pravijo, da je pričakovati nekaj sprememb samo na področju gospodarstva in financ. V prvi vrsti si bo vlada prizadevala doseči stabilizacijsko posojilo iz ZDA, odredila pa bo tudi nove davke za 100 milijard frankov do konca leta, ukinila za 170 do 200 milijard frankov civilnih proračunskih izdatkov in nadaljevala blokado cen in mezd.

Razen socialistov bi v vladi sodelovali predstavniki manjših strank v centru kakor tudi ljudsko-republikansko gibanje. Tudi vodja desničarske stranke neodvisnih je nocoj sporočil Guyu Molletu, da ga bo njegova stranka

ZDA dobavljajo Jordaniji svoje tanke, ki jih izkrcavajo v Akabi

Srečanje v Washingtonu

V besedišču ameriškega tiska se spet pojavlja beseda o »materinski deželi«, ki oživlja, lahko rečemo, precej pozabljene očeto-vske občutke pred Macmillanovim prihodom v Washington. Pod taničo neznanosti in sorodniške pristranosti se kažejo tudi skrbi. »New York Times« je te dni napisal: »Stopil smo v dobo, ko Velika Britanija, ZDA in druge demokracije spoznavajo nujne potrebe, ki jih združujejo, in do skrajnosti omejujejo drobna vprašanja, ki jih razdvajajo.«

Američani ne skrivajo, da bi radi skupno akcijo. Nobena od teh dežel si

ne more privoščiti razkošja, da bi imela docela neodvisno smer v svoji mednarodni politiki, tako nasproti Siriji kakor do raketnega orožja. Britanci spet z neprikritim zadovoljstvom opozarjajo na željo Eisenhowerja in Dullesa, da bi spremenili politiko tivanja najvažnejših jedrskih tajnosti zase. Sovjetski znanstveni prodor na področje vsemirskih izstrelkov in njegov vpliv na svetovni položaj je, kakor mislijo Britanci, pripravil ameriške državnike do tega, da so povabili Macmillana v Washington.

London se z obema rokama oprimeje nepričakovane razpoloženja na drugi strani Océana. Londonski tisk je Macmillanovo popotno torbo že napolnil z »ustanovno listino mednarodne dobe«, z načrtom o koordinaciji britansko-ameriškega jedrskega sodelovanja itd. V Londonu nihče več ne pričakuje revizije deset let starega Nic Mahonovega zakona, ki najstrogo prepoveduje dajanje kakršnihkoli informacij o ameriških jedrskih raziskovanjih tudi najbolj prijateljskim deželam.

Razen recipročnosti v odkrivanju jedrskih tajnosti se kažejo v Londonu tudi druge perspektive za razgovore v Washingtonu: vrtnice na stare pozicije v zahodni zvezi, izgubljena spritno-sueške avanture. Voda konservativne vlade odhaja v London vsekakor z večjimi upi kakor minule pomlad ob poslednjem sestanku z Eisenhowerjem na Bermudih.

Vprašanje je, koliko bo sestank s tako omejenim namenom mogel koristiti razvoju in pomirjenju na Bliznjem vzhodu — zgoščena problematika v Generalni skupščini OZN. Za zdaj o tem najmanj govori in na eni in na drugi strani navzile večkrat ponovljenim izjavam obah videl in njuni zaskrbljenosti spritno najnovjšega razvoja na Bliznjem vzhodu in svečanih deklaracij o težnji po miru.

V vsakem primeru bodo delegati 22. dežel, ki v OZN iščejo pot do razorožitve in pomirnice na Bliznjem vzhodu, pozorno spremljali to srečanje in njegove rezultate.

VRELCI V ZISTERSDORFU USIHAJO

Dunaj, 22. okt. (Tanjug). Zistersdorfska petrolejska polja dajejo že več mesecev čedalje manj nafte. Tako so v septembru nacrpali 235.132 ton, 8277 manj kakor v avgustu. V minulih devetih mesecih je znašala proizvodnja 2,1 milijona ton nafte.

Gostobeseden kongres

a italijanski socialni demokrati brez trdnega vodstva in programa

(Od našega stalnega dopisnika) Rim, 22. okt. Kongres socialnih demokratov, ki so se zbrali te dni v Milanu, da bi napol podprli Saragata, je pokazal predvsem, da se socialnim demokratom ni posrečilo, da bi pojasnili svojo politiko. Zmeda, ki je vladala v stranki pred kongresom, je zdaj še večja. O njihovih bližnjih političnih akcijah ni moč reči še nič določnega.

Da se ostrejša politična fiziognomija socialne demokracije na tem kongresu ne bo izoblikovala, je postalo jasno, brž ko se Saragatovemu centru ni posrečilo dobiti absolutno večino v stranki. Od skupnih 61 odbornikov v glavnem odboru jih ima Saragat 29. S 5 glasovi Simoninjeve desnice bi lahko dosegel absolutno večino in vsilil ostalim skupinam svojo smer. To bi mu bilo tem lažje, ker je članov glavnega odbora, ki bi ga lahko podpirali, v resnici nad 34. Na Matteottijev lev center je odpadlo 14, na Zagarijevo levico 13 mest v odboru.

Saragat pa je takoj po volitvah pokazal, da se mu stanje v stranki ne zdi lahko in da tudi ne vidi boljše izhoda v sodelovanju z desnico zdaj, ko se začneta voliti bo. Matteotti pa za zdaj ni videti kaj prida razpoloženo, da bi se odzval Saragatovi težnji na sodelovanju. Matteotti pravi, da je politika sodelovanja socialnih demokratov v vladi že hudo zastarela. Prav pa je ocenil tudi možnost sodelovanja socialnih demokratov v vladi na širši unitaristični podlagi (skupno s socialisti). Zagari in Matteotti bosta tudi po volitvah nadaljevala skupni pritisk na center in desnico in pri tem jima bo pomagalo še 25 ljudi v glavnem odboru, oziroma 44 % glasov, ki sta jih dobila na kongresu.

V »združevanju leve« kongres ni pripomogel k nikakemu napredku. Pred začetkom kongre-

sa so pričakovali, da bo delegat Socialistične stranke Italije prvi-krat po »razkolu« povabljen nanj. To pa se ni zgodilo. Socialisti presoja socialnodemokratski kongres kot »nesrečen« kongres, na katerem se je »Socialnodemokratska stranka Italije odločila za umik iz bitke za socialistično združitev«. Saragat pa je izjavil, da so na tem kongresu ostali v manjšini tisti, ki »menijo, da je Socialistična stranka Italije že zrela za socialistično združitev«.

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

Bonn, oktobra V bonnskem zunanjem ministrstvu prebirajo te dni zahodnonemške časopise z dokajšnjim nerazpoloženjem. Njegovim »ekspresorjem mednarodnega prava«, kakor jih listi imenujejo, kakor tudi ostalim strokovnjakom, vsem tistim, ki so si izmislili smešno tezo o zahodnonemški vladi kot edini zakoniti predstavnik vsega nemškega naroda, so listi brali levite, ki jih bodo še dolgo pomnili.

Na žalost so po oceni nekaterih listov edini krivci za nesmiselno prekinitve odnosov z Jugoslavijo razni višji uradniki Brentanovega ministrstva. Dejanjsko ne gre, kakor so dobro sodili nekateri drugi listi, za preprosto proforsko trgovlavo in samoljubje nekega Hallsteina kot državnega sekretarja v tem ministrstvu ali Grewēja kot načelnika političnega oddelka, temveč za celotno politično koncepcijo, ki jo že dolgo zastopa Adenauerjeva vlada. Ravnanje nasproti Jugoslaviji je po teh ocenah samo konkretno uveljavljanje te politike, »politične močne roke«.

Le s tem je tudi moč pojasniti precejšnjo zmedo, ki jo je izzval ukrep bonnske vlade ne le v najširši javnosti in opozicijskih vrstah, temveč tudi v vrstah vladne koalicije, kjer je bilo vse do zadnjega čutili odpor proti vladnemu stališču na tem pravi: »Hrup proti Beogradu je bil jemen izzvala vojno med obema deželama, sproti Jugoslaviji. Vlada skuša zdaj prikazati svoj korak kot dosledno vztrajanje na cilja patetična demonstracija, ki bi bila ziva«

Demokristjani pa ne kažejo, da bi bili nezadovoljni z izidom socialnodemokratskega kongresa. Z večjim navdušenjem bi bili vsekakor pozdravili Saragatovo absolutno večino in nekoliko večji uspeh socialnodemokratske desnice. Ob zaključku kongresa je član direktije KP Italije Giuseppe Vittorio poudaril, da je kongres pokazal čedalje večje pomanjkanje sleherne socialistične inspiracije v vrstah Socialnodemokratske stranke Italije.

DOMAČI LEVITI

»velikim in malim« Brentanom v Bonnu

tem, da zaradi svoje politike združitev ne more nadaljevati diplomatskih stikov z deželami, ki priznavajo DR Nemčijo.

»Frankfurter Rundschau« pravi v tej zvezi, da vse od ustanovitve nemškega rajha 1871. nemška vlada v mirnem času nikdar ni prekinila svojih diplomatskih stikov z nobeno deželo in da je bila v tem edina izjema leta 1936, ko je Hitler prekinil stike s tedanjo zakonito republikansko vlado Španije ter jih navezal z generalom Francoem. List vprašuje, kako je moč spraviti v sklad z zdravno človeško pametjo to, da je zdaj »kaznovana Jugoslavija, ki je med prvimi pomagala prebiti led nasproti Zahodni Nemčiji, ki je po vsem, kar se je pred tem zgodilo, normalizirala z njo svoje stike in pred vsemi ostalimi vzhodnimi deželami osvobodila nemške ujetnike, zdaj pa Bonn tej deželi odreka pravico do tega, kar ostalim, ki so ji prej dolgo obračali hrbet, priznava, to je, da vzdržujejo stike z vlado v Pankowu«.

List poudarja, da je sam Brentano moral priznati, da bodo najbrž tudi druge dežele sledile jugoslovanskemu zgledu. Pojavka med francoskim in nemškim cesarjem je bil jemen izzvala vojno med obema deželama, In na taki podlagi se zdaj ti ljudje na- »odgovorne kroge v Bonnu«.

lahko primerna samo za to, da bi razpoloženje nemškega naroda prenesla tudi na druge in jim pokazala, da se Nemci še niso odrekli svoj nesrečni preteklosti. V zahodnonemški republikli so nekaj pruskih »vrtilin« že opustili, le v zunanjem ministstvu bi še vedno lahko postavili pruski škorenj na pisalne mize za okras in simbol njihovih argumentov nasproti tuji diplomaciji.«

List odkriva tudi zanimivo in doslej neznano dejstvo, da je zahodnonemška vlada v opravičilo pred domačo javnostjo vztrajno pritiskala na vlade zahodnih sil, naj se javno solidarizirajo z njenim ukrepom. Iz Londona je prišla mršava izjava o »popolnem razumevanju«, iz Washingtona pa še to ne. Tedaj so bonnski krogi na svojo roko sprožili vest, da so Američani Bonnu svetovali, naj bo »trden« nasproti Beogradu. Zdal pa so v ameriškem veleposlanstvu v Bonnu, kakor beleži list, zaradi tega zelo nejevoljni. Primer s »fabriciranjem« omenjene vesti vzporeja list s proslulo »emsko brzovjavko« iz leta 1871, ko po Bismarcku spretno ponarejena brzovjavka med francoskim in nemškim cesarjem iz Indije in Egipta, iz Indonezije in Sirije, če bodo te države poslane svoje ljudi v Pankow?

Vladi naklonjena »Frankfurter Allgemeine Zeitung« je mnogo bolj zmerna v oceni bonnskega ukrepa, vendar ga prav tako ne odobrava v celoti. Povedvom dvomi, da bi v zahodnih središčih odobraval prekinitve, posebej pa se zadržuje na citatu iz deklaracije jugoslovanske sekretariata za zunanje zadeve, da jugoslovanska vlada še nadalje želi razvijati prijateljske stike z nemškim narodom. V zvezi s tem poudarja, da je na to vsekakor moč odgovoriti, da so »prijateljska čustva do jugoslovanske naroda tudi v Zvezni republikli izven dvoma«.

Hamburška »Die Welt« pa je v svojem uvodniku pribila, da so bile prekinitve diplomatskih stikov vedno predigra za napoved vojne in da je sedanja prekinitve v mirnem času kaj nenavadna stvar. »Položaj Zahodne Nemčije pa ni tak, da bi komaj 12 let po letu 1945 lahko grozila z grozom in strelo in bi svojemu sosedu na tak način obračala hrbet.«

Z uvodom, da so zaloputnili vzhodna vrata in da bo ključavnica zarjavela, pravi »Neue Rheinzeitung«, da bodo zdaj »veliki in mali Brentani« lahko govorili o moči, češ: »To smo jim pokazali!« Kakor da bi govorili nekateri zaletavi diplomati iz prejšnjih časov, ki so udarjali s pestjo po mizi namesto z argumenti. Ali pa bodo zahodnonemški diplomati odpoklicani tudi iz Indije in Egipta, iz Indonezije in Sirije, če bodo te države poslane svoje ljudi v Pankow?

Milan Bajec

IZ PROBLEMATIKE NAŠE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI

Znamenje preobrata v našem izvozu

Ob nadaljnem povečanju izvoza je spričo dobre letine začel nazadovati naš uvoz

Letos smo zabeležili v našem izvozu nov močan vzpon. Zdaj so nam znani tudi že podatki o izvozu v septembru. To je bil tretji zaporedni mesec, v katerem je vrednost našega izvoza presegla 10 milijard deviznih din, medtem ko se je od začetka leta do vključno junija gibala med 7,5 do 9,5 milijarde din. Vsega smo v septembru izvezli za 10,4 milijarde din, kar je za skoraj dve milijardi več kakor v istem mesecu lanskega leta.

Za prva tri četrtletja dobimo skupno vrednost izvoza v višini 83,1 milijarde din, kar je za 15,5 milijarde din več kakor lani in za 31,4 milijarde din več kakor predlanskim v istem razdobju. Samo v tretjem četrtletju smo presegli lanski izvoz za 7 milijard din. Vse kaže, da bomo do konca leta precej presegli planiran obseg izvoza in da bo celotni izvoz v letošnjem letu dosegel okrog 120 milijard.

ZAKAJ SE JE LETOS MOČNO POVEČAL UVOZ

Seveda pa imamo še drugo stran naše zunanje trgovine, to je

uvoz, ki nam je zadnje mesece povzročal precej skrbi predvsem zaradi tega, ker je hitreje narasel kakor izvoz, kar pomeni poslabšanje naše trgovinske bilance z inozemstvom oziroma povečanje uvoznega presežka. Letos v aprilu je vrednost uvoza dosegla celo 21,6 milijarde din in se je v naslednjih mesecih gibala med 18,5 do 20,5 milijarde din. Ni dvoma, da se v tem povečanju uvoza v precejšnji meri zrcali močan vzpon naše industrijske proizvodnje v letošnjem letu, ki terja večjo založenost industrije z uvoznimi surovinami. Večja industrijska proizvodnja pa nam je po

drugi strani omogočila razširjenje izvoza industrijskih izdelkov. Tako je večji uvoz surovin v drugem četrtletju nemalo pripomogel k večjemu izvozu v tretjem četrtletju.

S te strani torej ne moremo ugovarjati povečanju izvoza. Tisto, kar nas dejansko tišči že vsa zadnja leta, je velik uvoz osnovnih živil (kakor žita, masti in sladkorja) za redno zadovoljitev potreb široke potrošnje. Zato je bila tudi osnovna naloga naše gospodarske politike v zadnjih letih čimbolj dvigniti kmetijsko proizvodnjo, da se bo zmanjšala potreba uvoza živil. Ti naporji so nam letos prvič v večjem obsegu prinesli sadove, kajti izredno dobre letošnje letine ne moremo pripisati zgolj vremenskim pogojem, marveč jo moramo v veliki meri pripisati tudi izboljšanju tehnike pridelovanja, uporabi umetnih gnojil itd.

DOBRA LETINA OMOGOČA ZMANJSANJE UVOZA

Ob letošnji dobri letini kaže, da bodo potrebe uvoza živil v novem gospodarskem letu bistveno manjše. To pričakovanje se že uresničuje. Medtem ko je v juliju znašala vrednost uvoza 20,5 milijarde din in v avgustu 18,9 milijarde, nam je september prinesel že bistveno zmanjšanje uvoza na 12,7 milijarde din. Do tega zmanjšanja uvoza je prišlo predvsem zaradi tega, ker je bilo manj uvoza osnovnih živil, zlasti žita. Trdno lahko računamo, da bomo spričo dobre letine tudi v prihodnjih mesecih lahko zabeležili ugodnejšo trgovinsko bilanco.

V septembru se je uvozni presežek naše trgovinske bilance že zmanjšal na 2,3 milijarde din nasproti 8,7 milijarde v avgustu in 10 milijardam v juliju. Rezultati za prva tri četrtletja pa kažejo seveda še posledice velikega letošnjega uvoza, saj smo do konca letošnjega septembra uvozili že za 151,8 milijarde din, medtem ko je lani v istem razdobju znašal uvoz 106,9 milijarde din. Hkrati je uvozni presežek za to razdobje narasel od laniških 39,3 na 68,7 milijarde din. Ob pričakovnem zmanjšanju uvoza v zadnjem letošnjem četrtletju pri nadaljnjem naraščanju izvoza se bo do konca leta to razmerje med vrednostjo uvoza in izvoza verjetno še precej izboljšalo. Ker pa je večja kmetijska proizvodnja odločilnega pomena za našo trgovinsko bilanco z inozemstvom, bomo še nadaljevali z naporji za dvig kmetijske proizvodnje in za povečanje našega izvoza. S.

Preizkušanje vakuum stiskalnice za izdelavo opeke v obratu Ljubljanskih opekarn na Viču

Mehanizacija opekarske industrije

Litostroj izdeluje stroj za opeko

Litostroj je pred kratkim začel v sodelovanju z italijansko tvrdko Bedeschi iz Padove s proizvodnjo stroja za izdelavo opeke. Stroj je bil pri nas prvič razstavljen na Zagrebškem velesejmu. Pred kratkim pa so ga montirali v obratu Ljubljanskih opekarn na Viču. Slika nam prikazuje stroj med delom. V eni uri izdelava 8.000 do 8.500 kosov polne opeke, za izdelovanje votlakov pa lahko predela do 25 ton materiala na uro. Prva demonstracija stroja je bila minuli teden na Viču, kjer se je zbralo okrog 80 predstavnikov opekarn iz vse države. Uspeh demonstracije najbolj zgovorno potrjujejo naročila, ki jih Litostroj prejema. Trenutno je v gradnji 30 takšnih strojev. Ob tej demonstraciji se je pokazalo, da s takšnimi stroji lahko zelo povečamo proizvodnost naših opekarn in s tem pospešimo stanovanjsko gradnjo. Pokazalo pa se je hkrati, da naša opekarska industrija potrebuje tudi še druge stroje, kakor n. pr. stroje za pripravo materiala, za sušenje opeke itd. Včeraj so si delovanje novega stroja na Viču ogledali tudi predstavniki Strokovnega združenja podjetij gradbenega stroja in industrije gradbenega materiala. V.

Zbirka 2000 otroških igračk

Zbrali so jih v Centru za otroške igračke glavnega odbora Zveze društev »Naša djeca« na Hrvaškem

Zagreb, oktobra — Glavni odbor Zveze društev »Naša djeca« Hrvaške je pred tremi leti ustanovil poseben center za otroške igračke. To je edina ustanova take vrste v naši deželi. Tudi v tujini so takšni centri redki: v Nemčiji so jih organizirali karteli, ki izdelujejo otroške igračke, v Franciji skupine pedagogov in tudi na Finskem imajo podobno ustanovo. Vendar nobena izmed njih nima družbene funkcije, kakršna je namenjena zagrebškemu centru.

Center ima nalogo, spodbujati starše, naj pri vzgoji otrok uporabljajo igračke. Dosej sta bila že dva tečaja, na katerih so se roditelji naučili, kako lahko iz raznih odpadkov sami napravijo igračke za svoje otroke.

NASVETI PROIZVAJALCEM IN TRGOVINI

Naša proizvodnja še vedno ne krije potreb. Nekatera podjetja so začela izdelovati zelo okusne lutke iz plastične mase in drugega materiala, razne živali, tehnične in druge igračke. Nekatera izmed njih izvažajo celo v Nemčijo, ki je znana kot »domovina otroških igračk«. Nekateri vrste igračk, ki jih zelo iščejo, pa pri nas sploh ne izdelujemo. Zadnji čas je v naših trgovinah čedalje več igračk iz uvoza, ki pa so zelo drage in zato nedosegljive za vse otroke.

Center je organiziral posvetovanje s predstavniki proizvajalcev trgovine ter aktivisti društev »Naša djeca«. To je šele začetek dajanja nasvetov in dogovorov s proizvajalci in prodajalci pa so ena izmed važnih funkcij te ustanove. Center je izdelal tudi značke za označevanje igračk domače proizvodnje, ki imajo po oceni strokovnjakov vzgojno vrednost. Take značke bi po proizvajalca in te bi pomagale staršem, da bi se pri nakupu lahko orientirali na tiste igračke, ki so jih pregledali strokovnjaki.

VSESTRANEA OCENA IGRAČK

Center je zbral blizu 2000 igračk iz raznih dežel. Zbirka je zabeležena v katalogih po vrstah. Posebej so urejene drobne gumijaste igračke, lutke in živali za najmanjše otroke, nadalje lutke — navadne in mehanizirane, razne živali, igračke na vleko, predmeti iz gospodinjstva, ki lahko služijo za igro, in igračke za v vodo. V zbirki je več kot 200 tujih in okoli 60 domačih slikovnic in knjig za otroke, razno orodje za igro, mehanizmi na ključ, železnice od najbolj primitivnih do električnih, mnogo družabnih iger, žog, gugalnic in predmetov, na katerih se otroci vozijo. Center ima tudi razne igre in predmete za šport. Ra-

zen tega so v zbirki gradivo za kostumiranje, glasbeni instrumenti, igračke, ki jih starši lahko sami izdelajo, predmeti za pripravljane in nošenje igračk, robcji z vzorci iz otroških povesti, hraniljo pa tudi okusne papirje, kamor trgovine v raznih deželah zavijajo otroške igračke.

Dobro material predstavljajo folklorne igračke — tako iz naše kakor iz tujih dežel. Tu so razne lesene igračke iz Finske, nadalje volovska vprega in druge igračke iz Francije, med katerimi se odlikujejo skatle z raznimi izvalmi (moje gospodarstvo, dvorišče, ovčji hlev ipd.). Posebno zanimive so folklorne igračke s Kitajskega: majhne maske in lutke za luktovna gledališča, boben v nacionalnem stilu, otroški ktno itd.

Med našimi proizvajalci folklornih igračk se odlikuje zadruga iz vasi Vidovec, kjer iz lesa izdelujejo majhno pohištvo, letala in vozove s konjsko vprego, železnice, kmečke hiše in druge. Zanimive so tudi igračke, ki kadar se gibljejo, opravljajo razna dela: peslovi zajca, plesalci se vrte, race zobjo koruzo, netopir maha s krilji itd. Vidovecni puščajo večino igračk v na-

ravnih barvi lesa in jih okrase z narodnimi motivi. Podobne igračke izdelujejo tudi v vasi Lazi, iz Slavonije pa so razne gosli in leseni instrumenti. Tudi v Jelovci pri Splitu izdelujejo lesene igračke, kosare in glasbila.

V NEKAJ LETIH MUZEJ

Ni bilo lahko zbrati vse to. Center se je obrnil na naša predstavništva v tujini in so sindikalne podružnice jugoslovanskih veleposlanstev v Bonnu, Moskvi in Pekingu zbrale denar ter posilile zanimive igračke iz teh dežel. Nekatero predmet iz te zbirke so dobili z zamenjavo za naše folklorne igračke, mnogo teh stvari pa so nakupili v naših komšijskih trgovinah, pa tudi Rdeči križ daje Centru razne zanimive igračke, ki jih dobiva od Mednarodnega Rdečega križa. Po zadnjem jesenskem velesejmu so Centru poklonili igračke, razstavljene v ameriškem in češkoslovaškem paviljonu, to dni pa pričakuje še pošiljko igračk, ki jih je poslal Nacionalni komite za zaščito otrok iz Pekinga.

Zdaj je večina igračk spravljena v preprostih omarah in v velikih kevlirih, ker Center še nima ustreznih prostorov niti pohištva za razstavljene zbirke. Samo za otroke v prvem letu je razstavljen nekaj igračk ter lesene konstrukcije, ki izpolnjujejo drugo vneto. Računajo, da bo Zveza društev »Naša djeca« čez nekaj let dobila svoje poslopje, v katerem bodo tudi prostori za muzej in stalno razstavo otroških igračk. Tu bi občasno prešli tudi razstave igračk za otroke raznih starosti, starši, vzgojitelji in proizvajalci pa bi v tej ustanovi dobili dobre ideje.

Ugotovitve, pridobljene s proučevanjem te zbirke, bodo objavljene v posebnem biltenu, ki bo začel še letos izhajati. V. V.

»EKSPERIMENT 57«:

stanovanje za 850.000 din

Novo naselje v Splitu — Po tem projektu bodo zgradili 500 stanovanj

Atelje »Arhitekt« v Splitu je imenoval enega svojih projektov za stanovanjsko zgradbo »Eksperiment 57«. Projekt predvideva stanovanja, ki obsegajo manj prostora kot običajna enosobna in trosobna stanovanja, niso pa manj udobna, niti ne mnogo manj obsežna. In kar je najsimpatičnejše, je cena.

Stanovanje za okrog 850.000 dinarjev meri 50 kv. m in ima dve spalnici, z veliko vgrajeno omaro. Ostali prostor pa zavzema prostor za dnevno bivanje, kuhinja z dnevno sobo, mala

predsoba, stranišče in prha.

Kuhinja — laboratorijskega tipa je kompletno opremljena s pomivalnikom, električnim štedilnikom, pralnim strojem in tudi kuhinjsko omaro ima vgrajeno. Poleg tega je v kuhinji boiler, ki služi tudi za gretje kopalnice.

NAJRACIONALNEJŠE SO STAVBE S 30 STANOVANJI

Večje stanovanje ima 75 kv. m površine in se razlikuje od manjšega edino po tem, da ima tri spalnice. V poslojpu s takimi stanovanji ni kleti, niti pralnice

ali sušilnice. Predviden je ksilolitni pod, ki je ugoden samo za milejše primorsko podnebje. Najracionalejšo so tiste stavbe, ki imajo po 30 stanovanj. V teh bo prtiličje s stebri in 4 nadstropja. V prtiličju so predvideni lokali za servisne delavnice, neogibno potrebne stanovanjski skupnosti. Zgrade bodo imele balkone, ne bo pa v njih dvigal, ker bi razumljivo to precej podražilo stroške izgradnje. Če bi zaračunali ekonomske najemnine, bi za manjše stanovanje plačali mesečno okrog 2000 dinarjev, če računamo amortizacijsko dobo 30 let.

»Eksperiment 57« ima samo dvoje vrst oken in vrat. To pomeni, da lahko za veliko koncentrirano gradbišče s 500 stanovanji, kolikor jih bodo za sedaj gradili v Splitu, hkrati naročijo 2000 oken, kar je »Arhitekt« že storil.

Projektanti so skrbno zbrali izkušnje domačih in tujih gradbenikov in sploh stori vse, da bi bila gradnja čim cenejša. Projektanti so namesto ključavnice na vratih stanovanj našli enostavnejšo rešitev in s tem znižali ceno za vsaka vrata od 1200 din na nekaj desetih dinarjev. Računali so pač, da je težko najti človeka, ki zaklepa vsa vrata.

DRUGE »SKRIVNOSTI«

To so predvsem montaža nekaterih delov pročelja in kompletnih mednadstropnih konstrukcij z enim tipom montažnih gradic in s stalnim konstruktivnim razponom. Židovi pa so betonski. Če bi v taki 50-stanovanjski stavbi projektirali v kleti tudi prostor za pralnico, sušilnico in ogrevalne naprave, bi to stalo 8 milijonov din. Toda, ker ima vsaka kuhinja že vgrajen pralni stroj, ki stane 70.000 din, bodo v celotni stavbi prihranili okrog 6 milijonov din. Postavitev prhe z boilerjem namesto kadi in pečji ki zavzame tudi precej več prostora, pa spet prihrani 60.000 dinarjev pri vsakem stanovanju.

NAJPREJ NEZAUPANJE

Razumljivo je, da je projekt najprej naletel na nezaupanje. Sedaj pa so skoraj tik pred začetkom gradnje 500 stanovanj, ki jih investirajo podjetja, posamezniki in ljudski odbor, in bodo kmalu ugotovili, ali je »Eksperiment 57« s svojo ceno pozitiven podvig. Graditi bodo začeli v začetku januarja prihodnjega leta, a ko bo junija dograjeno prvo poslopje, bo povsem jasno, ali so bili proračuni ateljeja »Arhitekt« realni ali ne.

SOS iz tesnih, zatohlih, temnih delavnic

Doslej veliko pregledov, ugotovitev in kritik, v prihodnje pa delavci pričakujejo več konkretnih ukrepov za izboljšanje higiensko tehnične zaščite dela — Ugotovitve inšpektorata dela iz let 1955 in 1956 so tudi letos v glavnem nespremenjene in ni bistvenih izboljšanj

Higiensko tehnična zaščita je preč problem, ki pesti naša industrijska in obrtna podjetja, pa tudi raznim družbenim organom povzroča nemalo skrbi. V boju za izboljšanje delovnih razmer sodelujejo podjetja in vrsta družbenih organov. Okrajni inšpektorati dela so povezani tudi s sanitarnimi inšpektorati in obrtnimi zdravniki. Krepiljo stike s komisijami za HTZ pri okrajnih zavodih za socialno zavarovanje, sodelujejo s komisijami za tehnični pregled novih in obnovljenih objektov, da že ob pre-

vzemu odpravijo morebitne pomanjkljivosti. So pa še primeri, ko podjetja ne iščejo mnenj inšpektoratov dela o načrtih za zgraditev ali preureditev. Posledica tega je, da morajo pozneje spet preurejati in vključevati s predpisi, kar jim povzroča nove, neprimerno višje stroške.

»UMIVANJE ZAMORCA«

SE V PRECEJŠNEM ŠTEVILU PODJETIJ

V Sloveniji je še precejšnje število podjetij, v katerih delovni prostori vse prej kot ustrezajo. Kot glavni vzrok za to navajajo pomanjkanje finančnih sredstev. Tako imajo podjetja prostorsko in površinsko neustrezna delovna mesta, mesta, kjer je ogromno ropota in treslajev, slaba razsvetljava, nezadostno ogrevanje itd. Leta 1956 je bilo v podjetjih 6127 nezavarovanih strojev, največ, to je 24 %, v obrti. Izmed pregledanih podjetij jih ima 1898 slabe električne instalacije, spet prednjači obrt, ki ne zaostaja niti po pomanjkljivostih v požarni varnosti. Veliko — 3536 — zaposlenih oseb je brez zaščitne obleke in obutve, 2754 oseb pa brez neogibnih zaščitnih sredstev, kar najbolj občutijo v tekstilni, usnjarski, kovinsko predelovalni in drugih industrijah. Kar 349 podjetij pa je celo brez vodovoda, zaradi česar je prizadetih 9647 zaposlenih. Sanitarne naprave pa so najbolj pomanjkljive v tekstilni in industriji gradbenega materiala ter v obrtnih obratih. Skupno prihranjuje 22.623 raznih sanitarnih naprav.

Več kot 630 podjetij ne ustreza v gradbenem pogledu. Največ, to je 140 trajno neprimernih delovnih prostorov je v podjetjih obrtne dejavnosti, v črni metalurgiji 82, v tekstilni industriji 78, v kovinsko predelovalni industriji 68. Lani je bilo začasno neprimernih prostorov 508, leta 1955 pa 625, začasno neprimernih mest pa 19.316.

Posledice takih razmer v mnogih podjetjih, pa tudi specifičnih dela in surovin nadpovprečno večata oboženja delavcev. Povečale so se v lanskem letu predvsem zastupitve s svin-

cem, saj se je samo v rudniku svinca in toplinici Mežica zastupilo 38 delavcev. Odkar so v Mežici uredili novo toplinico, naraščajo poklicna oboženja vzhic sodobnim napravam. Kaže, da je po sredi tehnološka napaka, ki je še niso izsledili. Lani se je tudi 71 delavcev zastupilo z nitro in amino spojinami, več pa je bilo tudi kožnih ekcemov v kovinsko predelovalni in tekstilni industriji, medtem ko so v podjetjih drugih panog zabeležili posamezne primere poklicnih obolenj. Ugotavljanje pomanjkljivosti je sicer važno, za to je angažiran tudi velik aparat, vendar je treba tudi bolj ukrepati za izboljšanje.

DELAVNICA —

KOMBINIRANA SPALNICA ALI KUHINJA

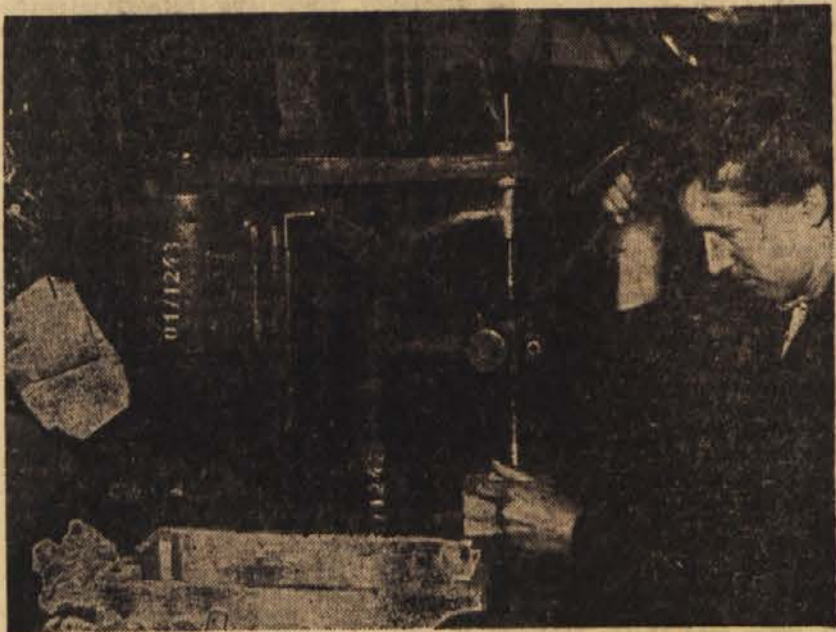
Ce bi hoteli naštevati vse pomanjkljivosti v posameznih panogah, bi potrebovali precej črnala in papirja. V manjših gradbenih podjetjih je HTZ še dokajšen problem, v večjih podjetjih pa se je položaj popravil. Gradbena podjetja še vse preveč kršijo predpise glede zavarovanja gradbenih odrov in prehodov. Najbolj pa je problematična obrt. Obrtne delavnice gostujejo v raznovrstnih zgradbah, ki niso bile grajene za to namene, in razumljivo, da HTZ ni na višini. Tudi tehnična in strojna oprema je zastarela. Ena tretjina zasebnih obrtnih obratov ima neprimerne prostore, v delavnicah pa imajo lastniki pogosto tudi svojo stanovanjsko opremo, tako da je obrtna delavnica pogosto kombinirana spalnica oziroma kuhinja.

Ce bi hoteli ustreči predpisom, bi marsikatero obrtno delavnico moral zapreti. To pa ob sedanjem pomanjkanju obrtnih uslužnostnih obratov res ne kaže. Razen tega je sedaj utemeljeno upanje na izboljšanje, saj pogosto silimo: zdaj pa je zares na vrsti obrt, občine bodo morale iznajdljivo »pljunuti« v roke, in tudi podjetja so z novo delitvijo dohodka dobila učinkovito orodje, seveda, če ga bodo dovolj naprtila proti pomanjkljivostim higiensko tehnične zaščite. M. R.

Ljudsko revijo Prešernove družbe

OBZORNIK

dobite v vseh knjigar-nah, kioskih, trafikah

Nezavarovan pogonski jermen vrtalnega stroja, pri katerem dela delavka brez ustreznega pokrivala. Posledica te nepravilnosti je huda, saj jo lahko jermen zgrabi za lase

ZDRAVICI PREMIERA KARAMANLISA IN PODPREDSEDNIKA KARDELJA NA SVEČANI VEČERJI

Naši medsebojni odnosi so dali koristne rezultate

Po večerji, ki jo je priredil predsednik grške vlade na čast naši vladni delegaciji, je bil v hotelu »Grand Bretagne« slavnostni sprejem, ki se ga je udeležilo več sto povabljenih

Atene, 22. okt. (Tanjug). Predsednik grške vlade Konstantin Karamanlis je nocoj v hotelu »Grand Bretagne« priredil svečano večerjo na čast podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja, njegove sopro-

ge in ostalih osebosti, ki ga spremljajo.

Med večerjo, ki je minila v prisrčnem razpoloženju, sta Karamanlis in Kardelj izmenjala zdravici.

Predsednik Karamanlis je v svoji zdravici rekel:

Karamanlisov pozdrav

Grčijo in Jugoslavijo, ki so nasprotno v tem času postali še tesnejši. Še vedno upam, da bo tudi tretji član Balkanske zveze pravilno domel stvari ter odstranil ovire, ki so pripeljale do delne oslavitve pakta.

Kot dokaz našega spoštovanja načel ustanovne listine OZN bi želel omeniti način, kako gledamo na razvoj dogodkov na Srednjem vzhodu. Obe vladi vzdržujeta prijateljske odnose z vsemi arabskimi deželami in želita prispevati k ohranitvi njihove neodvisnosti in razvoju njih nacionalnega gospodarstva.

Duh našega sodelovanja pa se ne kaže samo v politiki naših dežel na Balkanskem polotoku in Srednjem vzhodu, temveč se izraža tudi v obravnavanju ciprskega vprašanja, ki tako globoko pretresa grško vlado in grški narod. Jugoslovanska in grška vlada sta že davno spoznali, da bo sta red in mir trdna samo, če

bodo uveljavljena načela ustanovne listine OZN, ki jamčijo enakopravnost in svobodo narodov. Načelo samoodločbe izhaja iz načela ustanovne listine in je njen najprirodnejši in najpopolnejši izraz. Ničče ne sme odrekati te pravice ciprskemu ljudstvu, ki stremi za njo s toliko vere, vztrajnosti in hrabrosti. Grčija je pripravljena podpreti to zahtevo, dokler ne bo dobila popolnega zadoščenja. To vprašanje, ki ga je grška vlada postavila pred Združene narode in ki je še nereseno, je jugoslovanska vlada vedno iskreno in toplo podpirala. Za to podporo, ki je bila vselej izrečena odločno in dosledno, se želim v imenu grškega naroda zahvaliti jugoslovanski vladi.

Zel bi Vas prepričati, gospod podpredsednik, da goji grški narod občutke simpatij in globokega spoštovanja do junaških narodov prijateljske Jugoslavije in s posebnim zanimanjem spremlja napredek, ki ste ga dosegli v obnovi vaše dežele.

V prepričanju, da se bo sodelovanje naših dveh dežel še nadalje razvijalo, pijem na zdravje predsednika FLRJ Josipa Broz-Tita, za blaginjo prijateljskega jugoslovanskega naroda in za Vašo osebno srečo.

V odgovoru na zdravico premiera Karamanlisa je podpredsednik Kardelj rekel:

Odgovor Edvarda Kardelja

»Gospod predsednik, gospe in gospodje, predvsem se želim še enkrat najtopleje zahvaliti za prijateljsko povabilo in za ljubezniv sprejem.

Tudi tokrat se srečujemo kot prijatelji, da izmenjamo mnenja o vprašanih skupnih koristih. Mi ne prihajamo z namenom, da bi našli v vseh vprašanih skupno rešitev, niti da bi se morali strinjati v vseh stvareh. V dosedanjih praksi so naši vladi in naši narodi dokazali, da je prijateljsko sodelovanje možno tudi, če ni soglasja v vseh vprašanih. Glavno je, skupna privrženost miru in enakopravnemu miroljubnemu sodelovanju. Ničče ne more dvomiti, da prav ta orientacija izraža globoke težnje naših narodov in njihovih vlad.

Sedanjo napetost na svetu je mogoče premagati le z vzpostavitvijo medsebojnega zaupanja med narodi ter njihovim stalnim in čedalje trdnjšim povezovanjem z množičnimi in niti političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja, ki temelje na skupnih koristih ne glede na različnost družbenih sistemov. Računati je treba z dejstvom, da je svet razdeljen na bloke, vendar bloki sami na sebi niso vzrok napetosti v svetu. Oni niso vzrok, pač pa posledica določenih naprotij.

Jugoslavija, ki ni član nobene bloka, je močno zainteresirana na prizadevanjih, da bi z miroljubnimi sredstvi obvladali nasprotja, ki ustvarjajo ne le bloke, temveč tudi občutek negotovosti, nezaupanja in strahu za bodočnost. To je politika, ki jo imenujemo miroljubno in aktivno koeksistenco. V alternativni vojna ali mir človeštvo danes nima izbire med tako ali drugačo politiko, med takim ali drugačnim sistemom, med tako ali drugačno rešitvijo nekega spornega vprašanja, temveč med življenjem in katastrofo za vse narode, za vso civilizacijo človeštva. Zato je po našem mnenju miroljubna in aktivna koeksistenco edina alternativen vojni in edina pot k napredku človeštva.

Jugoslavija je v zadnjih letih razširila prijateljsko sodelovanje z mnogimi deželami na obeh straneh blokovskih mej in s tem po svojih možnostih skušala prispevati k popuščanju mednarodne napetosti, k boljšemu medsebojnemu razumevanju in utrditvi miru. Enako neomahljivo bomo to delali tudi v bodoče. Prepričani smo, da je samo tako mogoče ustvariti ozračje, v katerem bomo lažje reševali številna odprta vprašanja.

V luči teh dejstev toliko bolj skrbni narode in vlado Jugoslavije nedavni akt vlade Zvezne republike Nemčije, s katerim je prekinila diplomatske odnose z Jugoslavijo. Menimo, da se s takim ravnanjem zaostruje mednarodna napetost in bistveno otežkoča reševanje spornih vprašanj.

Gospod predsednik, srečen sem, da ob tej priložnosti lahko ugotovimo ne samo, da so se prijateljski odnosi in sodelovanje med Grčijo in Jugoslavijo pozitivno razvijali in dali koristne rezultate, temveč tudi to, da so postali ena bistvenih konstant zunanje politike naših dežel. Mimo tega je to sodelovanje pomemben element miru in varnosti na Balkanu. S tem v zvezi bi tudi jaz

želel poudariti željo jugoslovanske vlade, da bi se z odstranitvijo vzrokov, ki so privedli do slabljenja sodelovanja med Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo, odprla nova področja dejavnosti za sodelovanje treh dežel v korist miru in boljšega mednarodnega razumevanja.

Ob tej priložnosti se moram

dotakniti še ciprskega vprašanja. Vlada FLRJ se je vedno zavzemala za tako rešitev, ki bi zadovoljila težnje ciprskega ljudstva po samoodločbi, kar bi bilo v skladu z interesi miru in miroljubnega mednarodnega sodelovanja na tem področju. Mi bomo še nadalje podpirali vsako pobudo, ki utegne prispevati k rešitvi tega vprašanja v tej smeri.

Na žalost pozitivna gibanja v razvoju sedanje stanja stvari v svetu resno motijo pojavi, ki nosijo v sebi nevarnost nove zaostritve. V mislih imam dogodke na Bližnjem vzhodu. Jugoslovanski narodi z velikimi simpatijami spremljajo napore arabskih narodov po neodvisni politiki in po nemotenem razvoju na gospodarskem, političnem in kulturnem področju ter jim žele po svojih možnostih pomagati. Globoko zainteresirani na ohranitvi miru, podpiramo vse praktične korake, ki gredo za pomirjenje položaja na tem področju.

Spoštovana gospoda, dragi prijatelji, dovolite mi, da v želji po prijateljskem sodelovanju narodov naših dveh dežel dvignem čašo na zdravje Nj. Veličanstva Pavla I. in izrazim najiskrenejše želje vlade in narodov Jugoslavije za nadaljnji razvoj in vsestranski razcvet prijateljske Grčije. Prosim Vas, gospod podpredsednik, da sprejmete moje najgloblje želje za Vaše osebno zdravje in uspeh pri delu.

Po večerji je predsednik grške vlade Karamanlis priredil svečan sprejem na čast podpredsednika Kardelja in članov jugoslovanske delegacije. Na sprejemu, ki mu je prisostvovalo nekaj sto povabljenih, so bili tudi člani grške vlade, najvišji vojaški in politični voditelji, predstavniki opozicijskih strank, diplomatski zbor kakor tudi številni domači in tuji novinarji.

Sirska pritožba pred OZN

Generalna skupščina je sklenila za tri dni odgoditi debato o sirsko-turškem sporu za primer, če posredovanje kralja Sauda ne bo uspešno

New York, 22. okt. (Reuter). Generalna skupščina OZN se je nocoj sestala k obravnavanju sirske pritožbe proti koncentraciji turških čet na sirske-sirski meji. Prvi je govoril sirska zunanji minister Salah Bitar, ki je izjavil, da ravnanje Turčije, proti kateremu se Sirija pritožuje, ni izolirana stvar, temveč del sistematičnih manevrov, naperjenih proti nacionalni in nevtralistični politiki Sirije. Minister Bitar je zatem rekel, da turško-ameriška politika na Srednjem vzhodu temelji na vojni strategiji, ki služi ciljem nekaterih zahodnih dežel. Dejal je, da so v teku priprave, da bi v »ustreznem trenutku pogoltni turški vojaški stroji«. Sirska zunanji minister je zahteval, naj se turške čete takoj umaknejo z meje, in predlagal, naj anketna komisija Združenih narodov v desetih dneh predloži poročilo Generalni skupščini.

Egiptovski zunanji minister Favzi in sovjetski zunanji minister Gromiko sta podprla sirska zahtevo. Slednji je na koncu svojega govora izjavil: »Ker bi napad na Sirijo in s tem v zvezi vojna v bližini južnih mej Sovjetske zveze resno ogrozila njeno varnost, bo Sovjetska zveza v primeru napada na Sirijo storila vse potrebne korake in nudila pomoč

žrtvi agresije.« Turški delegat Ezin je izjavil, da je potrebno, da Združeni narodi preiščejo dogodke v Siriji, ki kopičijo sovjetsko orožje. Nato je rekel, da Turčija nima napadalnih namenov proti Siriji in da so njene čete dovolj oddaljene od mej. Obtožil je Sovjetsko zvezo, da grozi Turčiji z raketami in da se vmešava v bližnje volitve. Ameriški delegat Cabot Lodge je pozval Sirijo, naj sprejme posredovalno vlogo kralja Sauda, in predlagal, naj bi debato v Generalni skupščini odgodili, dokler ne bo videti uspehov tega posredovanja. Sirska delegacija je nato predlagala, naj bi debato odgodili največ za tri dni. Generalna skupščina je s 37 proti 10 glasovom ob 34 vzdržanih sprejela sirska predlog.

SLIČICA IZ KRANJSKE PRESKRBE SAMCEV

Ogoljufan želodec

Problemi! Prav mučno je, ko listaš po novinarski beležnici in misliš pri tem na bralca. Sami problemi! Kakorkoli obrneš te zapiske, venomer režijo vate in ti ne dajo miru, dokler jih ne odložiš.

Prelistal sem nekaj strani in se ustavil ob zapisku: »Članek za Ljudsko pravico. Zakaj Anica ne je? Problem prehrane samskih delavcev in delav v Kranju.«

Pod notico je reprodukcija razgovora s tovaršem Vincom Hafnerjem. Takole je povedal:

»V Kranju živi nad tisoč mladih delavcev, največ delavk, ki se sploh ne hranijo v menzah. Kuhajo si po svojih sobicah na rešojih. Največ so to dekleta z dežele, ki so prišla zaradi slabih socialnih razmer v industrijo, da bi si opomogle. Želja, da bi čimprej zaslužile, se oblekle, izenačile z mestnimi dekleti in si nekaj prihranile za balo, jih žene v to, da pozabljajo in zanemarjajo svoje zdravje.«

Problem je težaven. To so večinoma mladi ljudje, med osemnajstim in tridesetim letom. Kakšno je zdravstveno stanje teh deklet, bodočih žena in mater, lahko najlaže pove obrtni zdravnik. Poleg vseh ostalih obolenj velja za to kategorijo temeljna diagnoza: podhranjenost. Njihovega osebnega mesečnega proračuna sploti ni mogoče primerjati s tisto statistično modrostjo o »idealni jugoslovanski štiričlanski družini«, ki je tako priljubljen konjček naših gospodarstvenikov. Ni ne idealnega ne stvarnega povprečja. Izračun življenjskih stroškov bi moral temeljiti na povsem drugačni osnovi. Kaj lahko bi uvideli, da so industrijsko razviti kraji, ki največ proizvajajo in največ dajejo skupnosti, na najslabšem. Nagel prehod v industrializacijo, porast delavstva,

Delavka je na kranjskem živilskem trgu redek gost, sicer pa tudi trg ni obilno založen

izgradnja gospodarskih objektov in sprememba socialnega sestava so potegnili za seboj več neresenih socialnih, pravnih in gospodarskih vprašanj. Zato je dinar za osebno potrošnjo v takem kraju šibek. Med take kraje pa gotovo sodi Kranj.

Anica ne je. Anica je samo ena med tisočtem mladih samskih in samsk. Prišla je nekje iz Slovenskih gor, oblečena v eno samo oblečko, v raztrganih čevljih, brez nogavic in perila. Njena socialna karakteristika: dve leti služkinja pri kmetu. Doma šestnajst otrok. Stara dvajset let. Zdjaj zaposlena v tovarni. Njen zaslužek: 8 tisočakov.

Njen proračun (kot je povedala) je za september takle: 1000 din za stanovanje, 500 za nogavice, 2800 din za čevlje (bila je brez njih), 1400 za perilo (bila je brez njega), 1300 dinarjev obrok za plašč (platan in edini, ki ga je kupila za 7000 dinarjev). Več si ni mogla kupiti, kajti nekaj je vendarle treba tudi jesti, čeprav je še zmeraj »gola in bosaa«. Za hrano ji je ostalo 1000 dinarjev. S tem ne more izhajati. Zato ne dela samo osem ur v tovarni, ampak si za popoldne najde kakšno zaposlitev. Zadržne čase je za 60 dinarjev na uro paval in ribala pri neki gospodinjji. Tam je tudi enkrat in samo enkrat na dan jedla. Bliža se zima. Anica ne je, a praznega želodca se je že privadila. Toda boji mraza, kajti za zimo ni oblečena.

In Anica ni edina. Tu je še na stotine in stotine podobnih deklet. Kako rešiti problem. Naj bi svetovali: »Pojdi v menzo!« Dekle ni oblečeno za zimo, v dveh letih se je komaj znebila vrečevine, v katero je bila oblečena, ko je prišla. Menza stane najmanj 5000 dinarjev. Dekle je brez obleke in obutve. Kaj storiti? Odgovor bi lahko bil: »Saj to vemo, to je problem našega standarda.« Toda odgovor bi tudi lahko bil: »Tega mora biti tudi konec!« V kakšnem smislu? V tem, da moramo enkrat za vselej nehati računati življenjski standard z vidikov idealnega povprečja. Reševati ga je treba posamič, za posamezne kategorije krajev in področij. Za Anico in Anice, Marije in Francke, za to množico samskih deklet v industrijskih središčih, morda tudi tedaj ne bi bilo vse idealno. Toda bilo bi bolje. Tako kot je sedaj, ne morejo živeti. Ali ni važno, da ta element najbolj upoštevamo pri novi delitvi dohodka.

—dV

Medvedi-akrobati v Ljubljani

V. I. FILATOV O SEBI IN SVOJIH UČENCIH

V. I. Filatov sodi med največje dresserje na svetu. Leta 1953 je dobil častni naslov zaslužnega umetnika RSFSR, na 1. mednarodnem festivalu cirkuške umetnosti v Varšavi pa svojo točko z medvedim zlato medaljo. V sredo ob osmih večerih bo nastopil tudi v Ljubljani.

Naši prošnjaki za kratek razgovor je rad ustregel. Sedel smo v avli hotela Union in čeprav je zunaj deževalo, nismo začeli pogovora z vremenom. Pripovedovati je jel o samem sebi, vendar na način, kot da o tem ne govori prvič.

»Morda je dresser v marsičem podoben učitelju v šoli za defektne otroke. Potrebno je veliko potrpežljivosti, požrtvovalnosti in ljubeznj, predvsem ljubezni.«

Rodil in vzrasel sem v menezariji. Oče in mati sta bila artist. Trinajst otrok nas je bilo in vsi smo se odlično »da nam bo kruh rezal cerkus. Bratje in sestre so postali okrobati, žonglerji, ekvilibristi, jaz pa sem postal — dresser.«

S petim letom sem prvič nastopil. Kako imenitno je bilo tedaj: kar

nekam odraslega in resnega sem se počutil.

S pravo desuro sem začel 1. 1936. Ustanovil sem mešano skupino levon in tigrov. Samo z medvedmi pa sem se leti ukvarjal čele za časa vojne. Let 1944.

TUDI MEDVED JE LAHKO SKOPUH

Kakor ljudje tako ima tudi vsaka žival svoj značaj. Med medvedmi je predvsem ljubeznj.

Z varčevanjem PRI MESTNI HRANILNICI LJUBLJANSKI vam bodo mnogi predmeti bolj dostopni.

moč najti vzkipljivo, stikaške in razposajane medvede, ki ljubijo družbo in medvede, ki se je izogibajo. Medved je nevarna žival; potuhnen je, zahrbtn in nezaupljiv. Teško se mu je približati, zato pa je treba delati z njim previdno, postopoma in vztrajno, da se človeku privadi. Tudi pozimi ne prenehamo z delom, čeprav je to čas, ko medved običajno sploje svoje zimsko spanje. Njihova hrana se tudi v letki ne zataji. Delajo zaspano, mlahavo in bre zvojlje.

»Kakšen je urnik vašega dela?« »S šolo začnemo ob 7. zjutraj in končamo ob štirih popoldne. Delati je treba vsak dan, drugače bi bil ves trud brez hanka. Živali bi sproli pozabljale, kaj morajo delati. Važna je tudi prehrana. Hranimo jih dvakrat na dan. Zjutraj ob sedmih in zvečer po predstavi. Dajemo jim sladkor, mleko, sadje in zelenjavo.«

»Kaj je pa pri dresserjanju živalski glavni pogoj?« »Glavni pogoj! Da jim ne vzbujamo njihovega živalskega instinkta. Tega je treba zatreti ali vsaj uspraviti, zaradi tega jih tudi ne krmimo z mesom. Kakor hitro bi medved okusil meso, bi postal napadalen in neukrotljiv.«

»MEDVEDJA« USLUGA

»Gotovo ste marsikaj doživeli v poklicu?«

»Doživeti? Je se nasmajal. »Toliko, da bi lahko napisal knjigo, ki bi bila debela kot kakšen leksikon. Nekdo me je udaril medved po desnem ušesu in od tedaj pa to uho nič več ne slisim.«

Leta 1952, ko smo imeli predstavo v Sverdlovsku, mi je zlozni hrbtnec, medved in hotel voliti motočnika. Vrzel ga je v stran. Vzpodbujal sem ga, naj se pelje. Ni hotel. Spet je odauhnil motor, stekel za kulise in potegnil za seboj še mene, ki sem ga držal na vrvi. Dvignil sem se in ga hotel umariti, ko je z vso težo navalil. Položil mi je šape na ramena in — hrbtnica je počela. Dve leti sem se zdravil v venar z delom tudi sedaj nisem povsem prenehal. Takičen je pač moj poklic. Kaj poklic? se je popravil, »to je ljubeznj.«

Hrabremu partizanu Stepku v spomin

Včeraj je vest o nenadni smrti tovariša Miša Stepka presunila številne partizanske borce. Tovariša Stepka, razglašeno mojzora JLA in nosilca »Spomenice 1941«, se tovariši iz narodnoosvobodilne vojne še dobro spominjajo, saj jih je s svojo hrabrostjo, požrtvovalnostjo in nesebičnostjo spodbujal, hrabil in reševal v najtežjih trenutkih.

Do maja leta 1942 je kot ilegalac deloval v brezštevilnih ak-

cijah po vsej Ljubljani, nato pa je, star komaj 19 let, pobegnil prek okupatorjevega bloka in se vključil kot bорец v Šiškov bataljon. Kasneje se je boril v Cankarjevi brigadi, leta 1944 pa je bil imenovan za politkomisarja XII. udarne brigade. Borci so ga imeli radi nad vse. Se posebno jim bo ostal v spominu zato, ker je neke julijske noči...

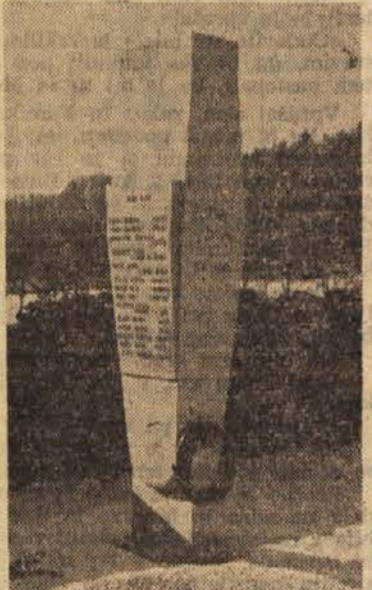
Bilo je v zadnjih dneh julija 1944.

XII. udarna brigada se je po napornem pohodu z Gorjanecv v Suho krajino ustavila pred neprečeno oviro — globoko Krko. Na čelu s tovaršem Stepkom so pri Soteski poiskali brod in prva skupina tridesetih borcev se je zapejala čez reko. Toda razmazani brod se je sredi reke nevarno nagnil, žica, na katero je bil pripet, se je pretrgala in brod se je prevrnil. Borci so popadali v valove. Obteženi z orožjem so s skrajnimi napori plavali proti bregu.

Nekateri izmed borcev niso znali plavati in so se le s težavo držali na vodni gladini Krke, ki jih je nesla vzdolž struge.

Tedaj se je Stepko pognal za bližnjim borem, ki je že tonil in ga s težavo pripelkel na breg. Toda ni se oddahnil. Ze je spet planil v valove in rešil tovarišico, ki se je zapletla med žice prevrnjenega broda. In še in še je izmučen vračal na sredino reke in z nadloveskim naporom reševal onemogle borce.

Ko so se na drugi strani partizani prešteli, jih je bilo spet trideset.

V Mošnjah bodo letos drugič praznovali Dan mrtvih pred spomenikom padlim borcem in talcem. Tu je v skupnem grobu pokopanih 29 partizanov in talcev, med njimi tudi mlada Režika Dragar, narodni heroj iz Crnuči pri Ljubljani. — Na sliki: Spomenik žrtvam fašizma v Mošnjah pri Radovljici.

DNEVNE NOVICE

Moderna galerija v Ljubljani priredi v četrtek 24. okt. ob 18 v okviru razstave »Sodobna Kitajska grafika« predvajanje štirih serij barvnih diapozitivov o Kitajskem stenskem slikarstvu, Kitajski umetnosti skozi stoletja, Sodobni Kitajski umetnosti in o Kitajski ljudski umetnosti in obrti. Vstop prost. Vabljeni.

Razstava nedokumentirane fotografije iz narodnoosvobodilne borbe v muzeju Narodne osvoboditve LR Slovenije v Ljubljani, Celovška 23 je odprta do konca oktobra t. l. od 9 do 18 ure. Obiskovalci prispevajo k dokumentaciji razstavljenih fotografij.

Hromov — žongler

Moskovski cirkus v Tivoliju v cirkusu »Dolina«. Premiera 23. oktobra ob 20. Predstavi ob 17 in 20. Predprodaja vstopnic pri Putniku in pri biagajni cirkusa od 9 do 20. Skupne vstopnice od 9 do 10.

Prizerski saloni! Vse potrebne preparate in ostali material dobite s primernim popustom v drogeriji »MAJDA«, Ljubljana, Zidovska ul. 1. »FLEX« je najboljšo sredstvo za čiščenje madežev. To ve vsak otrok. Zuhvaj »FLEX« kjer kupujete mleko. Neguj se sama s kozmetičnimi preparati »EVELINE« po priljubljenih tiskanih navodilih! Oboje so pravkar dobile drogerije.

Nenadkrijiva je »ULTRAGIN« — sport krema. Poizkusi — primerjaj povoj drugim!

PREDAVANJA

Društvo folkloristov Slovenije vabi na javno predavanje tov. dr. R. Hrovatina: »Muzikološka označba folklorne v panonski Sloveniji«. Predavanje bo v petek, 23. t. m. ob 17 v knjižnici Narodnega muzeja.

GLEDALISCA

DRAMA LJUBLJANA
Sreda, 23. oktobra zaprto.
Četrtek, 24. oktobra ob 19.30: Sofokles: Kralj Oidipus. Dijaški abonma I. (Stojišča so v prodaji).
Ob 19.30: Goodrich-Hackett: Dnevnik Ane Frank. Izven in za prodajo. (Vstopnice so že v prodaji).
Petek, 23. oktobra ob 19.30: O'Neill: Dolga dneva potovanje v noč. Premiera. Izven. (Vstopnice so že v prodaji).

Osinski — ekvilibrist

Premiero drame Eugena O'Neilla »Dolga dneva potovanje v noč« režira Slavko Jan, scenograf je Sveta Jovanović, kostumograf Mija Jarčeva. Scensko glasbo je napisal Bojan Adamič. Dramo je prevedla Mira Miheličeva. Izvajajo: Edvard Gregorin kot gost, Vilda Juvančič, Boris Kraji, Andrej Kurent in Helena Erjavčeva. Premiera, ki bo obenem prva uprizoritev tega dela v Jugoslaviji, bo v petek, 23. oktobra ob 19.30.

Opozarjamo na prvo reprizo »Dnevnik Ane Frank«, ki bo izven abonmaja v četrtek, 24. oktobra ob 19.30, in na popoldansko predstavo komedije »Sedem let skomin« v nedeljo, 27. oktobra ob 15. Vstopnice so že v prodaji.

OPERA

Sreda, 23. oktobra zaprto.
Četrtek, 24. oktobra ob 19.30 Baletni večer: Chopin: Silfide, von Einem: Rondo o zlatem teletu, Rossini: Respighi: Fantastična prodajalna. Abonma red D. (Galer. sedeži v prodaji).
Petek, 25. oktobra zaprto.

V sončnih gorških Brdih je bila tedaj že pomlad...

4. marca 1944. leta je kot četni komisar VDV mučenško padel na cesti pod Storencem naš tovariš in prijatelj, 19-letni

JANEZ KRAKAR

abiturient 8. b. razr. I. drž. real. gimn. v Ljubljani

Danes, v sredo, 23. oktobra 1957 ob 16. uri bo v Zal pogreb njegovih v Ljubljano prepeljanih posmrtnih ostankov. Njegova podoba nenehoma živi v naših srcih.

Hvalični solist

V neizmerni globoki žalosti sporočamo, da nas je nenadoma zapustil naš ljubi mož, atek in brat

Bogomil Kovačik

železniški uradnik

Pogreb bo v četrtek, dne 24. oktobra 1957 ob 15. uri v Trebnjem.

Trebnje, dne 22. oktobra 1957.

Zalujoči: žena Angela, otroka Bogo in Milena, brat Janez z ženo, snaha Nanina in družina Cesenj.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi ljube žene, mame in stare mame

Albine Kocjančičeve

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti v tako častnem številu, ji darovali cvetje in nam pismeno ali ustno izrazili svoje sožalje. Se prav posebno se zahvaljujemo prof. Ivanu Bertončiju za posebno govor, dirigentu Radu Simonitiju in zboru Slov. filharmonije za prekrasno petje ter godbenikom opernega orkestra za ganljivi žalostinki.

Prisrčna zahvala velja tudi dr. Antonu Slivniku iz Radovljice in njegovi soprogi za dolgoletno ljubeznivo pomoč in oporo.

Ljubljana, dne 22. oktobra 1957.

ZALUJOČI OSTALI

MOSKOVSKI CIRKUS

Sobota, 26. oktobra ob 19.30 Baletni večer: Chopin: Silfide, von Einem: Rondo o zlatem teletu, Rossini: Respighi: Fantastična prodajalna. Abonma red E. (Galer. sedeži v prodaji).

Nedelja, 27. oktobra ob 19.30 Giordano: Andre Chenier. Premiera. Izven. (Vstopnice v prodaji danes od 17 dalje).

Pri premieri Giordanove opere Andre Chenier, ki bo v nedeljo, 27. t. m., bo v naslovni vlogi pesnika Cheniera prvič nastopil novoanglizijski dramski tenorist Attilio Planinšek, ki je doslej razen na italijanskih odrih z uspehom gostoval tudi v Švici in v londonski Covent Garden Operi. Pevsko navdaje vabljivo sopransko vlogo Madeleine bo ponovno pela Vilma Bukovčeva, v baritonski vlogi Charlesa Gerarda pa pri premieri prav tako prvič nastopi Samo Smerkolj. V ostalih vlogah pejejo še: Boža Glavakova, Bogdana Sirtarjeva, Elza Karlovcva, Ladko Korosec, Friderik Lupša, Drago Cuden, Vekoslav Janko, Marcel Ostashevski, Anton Prus, Sl. Strukelj, Ivo Anžlovar in Vlad. Dolničar. Novo uprizoritev so pripravili: dirigent Rado Simoniti, režiser Ciril Debevec, scenograf Marjan Filbersek, zborovodja Jože Hanc, koreograf Slavko Eržen. Kostumi pa so izdelani po načrtih Marije Kobjeve in Mije Jarčeve.

Nikolajevi iz filma »Arena pogumnih«

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaja

Sreda, 23. oktobra ob 20: Nušič, »Dr.« Abonma LMS II.

Četrtek, 24. oktobra ob 20: Večer v čitanični — Vilharjeve žalostne. Abonma Četrtek II. kolektivni. Vstopnice so tudi v prodaji.

Petek, 25. oktobra ob 20: Nušič, »Dr.« Abonma Petek I. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sobota, 26. oktobra ob 20: Evreinov, Komedija o sreči. Izven.

Sentjakobsko gledališče, Ljubljana

Mestni dom

Sreda, 23. oktobra ob 16 in 20: L. Bobič: »Družina Blo«, komedija. Gostovanje v Prešernovem gledališču v Kranju.

Četrtek, 24. oktobra ob 16 in 20: L. Bobič: »Družina Blo«, komedija. Gostovanje v Prešernovem gledališču v Kranju.

Sobota, 26. oktobra ob 20: Scheinpflugova: »Okence«, (zgodba profesorja Johanskega), veseligr. Red E. Vstopnice so tudi v prodaji.

Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon 52-890.

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Komenskega ulica 12

26. oktobra, ob 20: H. Tlemayer: »Mladost pred sodiščem« 2. repriza.

27. oktobra, ob 20: H. Tlemayer: »Mladost pred sodiščem« 3. repriza.

Vstopnice so v predprodaji: v soboto od 10 do 12 in od 18 do 20. (Lahko se kupijo že za nedeljo); v nedeljo: od 10 do 12 in od 18 do 20.

Z BLEDA

Francoski film »Edvard in Karolina«. V glavni vlogi Daniel Gelin in Anne Vernon. Predstavi ob 17 in 20.

VESTI IZ TRBOVELJ

»DELAVSKI DOM«: jugoslov. film »Ne obračaj se sinko«. V glavni vlogi Bert Sodlar.

Naznanjamo žalostno vest sorodnikom in znancem, da nas je zapustila naša edina teta

Bernarda Rosina

uršulinka

Pogreb bo v sredo, dne 23. oktobra ob 16. uri v Kamniku.

Zagorje, Maribor, Ljubljana, Litija, dne 22. oktobra 1957.

Zalujoči sorodniki

VESTI IZ KRANJA

Sreda, 23. oktobra ob 16 in 20: L. Bobič: »Družina Blo«, komedija. Gostovanje Sentjakobskega gledališča iz Ljubljane.

Četrtek, 24. oktobra ob 16 in 20: L. Bobič: »Družina Blo«, komedija. Gostovanje Sentjakobskega gledališča iz Ljubljane.

Prodaja vstopnic v Prešernovem gledališču.

KINO

»STORŽIČ«: slovenski film »Ne čakaj na maj«. Predstave ob 18, 18 in 20.

»SVOBODA«: ameriški barvni film »Poženi Joe«. V glavni vlogi Red Skelton. Predstava ob 19.

Vesti iz Jesenic in okolice

»RADIO«: italijanski barvni film Giuseppe Verdi. Predstave ob 18 in 20.

»PLAVZ«: Zaprto.

»ZIROVNICA«: ameriški film »Kogar sonce greje«. Predstava ob 20.

»DOVJE«: nemški film »Se ni prepreno«. Predstava ob 20.

Premiera 23. oktobra ob 20. uri

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE SLOV. PRIMORJA KOPER

Sreda, 23. oktobra ob 20.00 V. Ocvirk: »Mati na pogorišču«. Predstava v Izoli.

Četrtek, 24. oktobra ob 20.00 V. Ocvirk: »Mati na pogorišču«. Predstava v Koprju.

Petek, 25. oktobra ob 20.00 V. Ocvirk: »Mati na pogorišču«. Predstava v Piranu.

Sobota, 26. oktobra ob 20.00 V. Ocvirk: »Mati na pogorišču«. Predstava na Skočjajah.

IZ MURSKE SOBOTE

»PARK«: jugoslovanski film »Ona dva«. Predstavi ob 17.30 in 20.

IZ ROGAŠKE SLATINE

Ameriški film »V kolaradih kanjonih«. V glavni vlogi Richard Basehart.

Filatov — dresura medveda

DROBNI OGLASI

DVA ORODJARJA IN OSEM polkvalificiranih ključavničarjev ali nekvalificiranih delavcev, ki imajo vseže in do pručitve za ključavničarje sprejme takoj Tovarna Indos, Ljubljana-Moste, Ob železnici. Stanovalj tovarna nima na razpolago.

ZENSKO KOLO dobro ohranjeno, prodam. Naslov Habšč, Titova 19-III.

ČISTOČA V RABI S STALNO UPORABO

ISOL

ČISTILO ZA KOVINE IN STEKLO.

Carinarnica v Beogradu

prodala

naslednja rabljena motorna vozila v spodaj navedenih cenah:

»Opel Kapitana« 2.000.000 din

»Opel Olympia« 1.300.000 din

»Opel Olympia« 1.400.000 din

»Fiat 500/ca« 800.000 din

»Škoda« 1.200.000 din

»Borgward Hamsa« 1.000.000 din

»Nach-Ambasadora« 1.800.000 din

»Mercedes« 1.500.000 din

»Opel Kadet« 1.200.000 din

»Ford-Taunus« 1.200.000 din

»Ford« 1.200.000 din

»Fiat 1500« 300.000 din

»Dodge« 1.000.000 din

»Alfa Romeo« 1.200.000 din

»Fiat-Topolino« 480.000 din

»Fiat-Topolino« 520.000 din

motorno kolo »Norton« 550.000 din

Vozila si lahko ogledate dne 4. novembra 1957 v garaži Mestnega avtotaksi podjetja Majke Jevrosime 30 in v garaži Carinarnice na Banjlici, ki je pod tribunami.

Pravico udeležbe na dražbi imajo državne ustanove, gospodarske, zadržne in družbene organizacije.

Pred začetkom dražbe morajo udeleženci predložiti pisмено pooblastilo in kavcijo 200.000 din v barinarjem čeku.

IZ CARINARNICE BEOGRAD

RADIO LJUBLJANA

SPORED za sredo, dne 23. oktobra 1957

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55

5.00-8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored) — vmes ob 6.30-6.40 Reklame — 8.05 Pisana paleta (pester spored operne in solistične glasbe) — 9.00 Jezikovni pogovori (ponovitev) — 9.15 30 minut ljubiteljem narodnih in domačih viš — 9.45 Raj Martin z zabavnim orkestrom — 10.10 Dopoldanski koncert — 11.00 Stari znanec — Frank Sinatra — 11.10 Melodija iz francoskih filmov

11.35 Radijska šola za višjo stopnjo (ponovitev) — Dnevi, ki so pretrpeli svet — 12.05 Mali koncert solistične glasbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Skladbe slovenskih avtorjev igra Mariborski instrumentalni ansambel, pofeta sopranistka Nada Zrimšek in baritonist Miro Gregorin — 13.15 Pesmi in pesni bratskih narodov — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo (ponovitev) Polde Suhadolčan: Dobri deni Matej — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.40 Pri klasičnih mojstrih — Prežihov Voranc: Baraba — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 17.30 Yvora: St. Moritz sulta — 17.40 Glasbena čajanka — 18.00 Kulturni pregled — 18.15 Dve prireditvi Straussovih melodij za klavir — 18.30 Glasbena medigra 18.40 Oddaja pred Dnevom OZN — 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 W. A. Mozart: Beg iz Seraja — opera v 3. dej. — 22.15 Razpoloženske pesmi poje Nat »King« Cole — 22.30 »Dva prijatelja« Harry James z orkestrom in kvintet Georgesa Shearinga — 23.00 do 23.15 in 23.30 do 23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda).

II. PROGRAM

14.00 Od baroka do moderne — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10 Ljubljanska kronika in obvestila — 15.25-16.00 Laha glasba, 22.15-23.00 Nočni koncert.

Najboljši artisti sveta

»KINEMA«: ameriški film »Ona je vedela kaj hoče«. V glavni vlogi Dick Powell, Debbie Reynolds, Anne Francis. Predstava ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnji.

»KINEMA«: ameriški film »Sloga«. Meh. film »Minu«. Brez tednika. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Danes zad

RAKETNE LADJE

S ČLOVEŠKO POSADKO

ZNANSTVENIKI PRIPRAVLJAJO VELIKE NAČRTE

Televizijske oddaje vstopo po svetu — posredujejo jih velike ploščadi v stratosferi — izstreljevanje vodikovih bomb na mesec, graditev medplanetarnih izstrelkov s posadko, ki bo poletela v vesolje in se spet vrnila na zemljo, osnutek zakona, po katerem nobena dežela ne bo mogla na mesecu zasadiť svoje zastave, posebni žarki, ki bodo spreminjali vremenske razmere... To so nekatera izmed vpra-

šanj, ki je o njih razpravljalo 235 strokovnjakov za medplanetarne probleme, zbranih v Barceloni na kongresu mednarodne astronavične zveze. Spričo izstrelitve prvega umetnega zemeljskega spremljevalca je bila v središču pozornosti sovjetska delegacija, ki jo je vodil Leonid Sedov, znani sovjetski fizik, ki je sodeloval pri pripravljalnih delih za izstrelitev umetnega satelita. Mnogo komentarjev je spro-

žila izjava Ronicka, zastopnika letalske družbe Goodyear, ki trdi, da bo že čez sedem let mogoče uporabiti raketne ladje s človeško posadko. Dejal je, da graditev take vesmirske ladje ne bo preselila vrednosti treh milijonov funtsterlingov.

Številni delegati so z rezervo sprejeli te Ronickove trditve, ker menijo, da v tako kratkem obdobju ne bo mogoče urediti vseh vprašanj v zvezi z vrnitvijo raketnih ladij iz vesolja na zemeljsko površino.

Sovjetski znanstvenik Jegorov je poročal o svojih ugotovitvah med analizo poti, po kateri bi raketna ladja prispela na mesec.

Neki ameriški delegat je načel zanimivo vprašanje v zvezi s teorijo, po kateri bi bil zrak usmerjen proti letalskim krilom, namesto da bi letalski motorji stiskali zrak pred seboj. Neki drugi ameriški delegat je izrazil mnenje, da pri medplanetarnih poletih ne bo potrebna umetna gravitacija.

Na astronaviškem kongresu v Barceloni je spričo izstrelitve prvega satelita zbujała posebno pozornost sovjetska delegacija. Na sliki: Leonid Sedov, ki velja za »očeta« prvega umetnega satelita. Fotograf ga je posnel hkrati z veliko čokoladno raketo, ki so jo na banketu servirali njemu na čast.

Cvetje iz starega semena

Znano je, da seme antičnega lotosa, ki mu pravijo tudi sveti lotos (»nelumbo lucifera«) ohrani najdlje svojo življenjsko moč. Kitajski znanstvenik Vu Jing Hsiang je nedavno napisal razpravo, v kateri je med drugim povedal, da na Kitajskem še vedno uporabljajo kvalitno lotosovo seme, staro več sto let.

Ta znanstvenik je zapisal, da ima tudi seme rastline metasekvoje podobno odpornost, oziroma tako močno življenjsko silo kot lotosovo seme. Zlasti mnogo starega lotosovega semena so našli v severovzhodni kitajski pokrajini Liaoning 50 do 70 cm pod zemljo. Tam je pred 200 leti tekla reka Pulantien.

Po pisanju dr. Leabeja s čikaške univerze so našli doslej najstarejše lotosovo seme v naplavinah nekega mandžurskega jezera. To seme je leta 1933 vzkliko v Washingtonu, čeprav je bilo staro skoraj tisoč let. Kitajski znanstveniki menijo, da gre to dolgo kaljivost lotosovega semena pripisovati nizki in stal-

ni temperaturi, ki obdaja seme kak meter globoko v rečni naplavini.

Novo velike ladje

V francoski ladjedelnici St. Nazaire so začeli graditi novo 60.000-tonsko čezoceansko velikanke »France«. Niso se še odločili, ali bo ta ladja urejena na atomski pogon, ki bi omogočil, da bi premagovala razdaljo med Le Havrom in New Yorkom s povprečno brzino 31 vozlov na urc. Ladja bo dolga 300- široka pa 35 m in menijo, da bo prevzela vsako leto 46-krat Atlantski ocean ter bo potrebovala za vsako vožnjo po pet dni. Na njej bo zraven 1100 članov posadke prostora za 2000 potnikov.

Strokovnjaki napovedujejo, da bodo »France« splovili decembra 1959, na redno potovanje pa se bo odpravila šele spomladi 1961. Ladjo »France« gradijo v ladjedelnici, ki je zgradila doslej največjo ladjo na svetu »Normandie«, ki je imela 87.000 ton.

Nekaj sto metrov pred ciljem na 1139 km dolgi šestdnevni kolesarski krožni dirki po Švedskem je Anglež Stan Brittain padel. Čeprav je za silo naravnal polomljeno kolo in je imel dobrih dvanajst minut naskoka pred belgijskim kolesarjem Declercqom, se spustil v tek nekaj sto metrov daleč proti cilju. Zmagovalec te šestdnevne kolesarske dirke je imel startno številko 13, kot kaže slika.

Vsepovsod TELEVIZIJA

Televizija se je najprej z reaktivnimi letali povzpela visoko pod nebo, potem je s podvodnimi kamerami prodrla v skrivnostne morske globine, zdaj pa čedalje bolj osvaja industrijo in bančništvo. V švicarskem Neuchâtelu izplačujejo čeke po televiziji.

Lastnik denarne nakaznice položi svoj ček pred objektiv televizijske kamere zraven blagajniškega okenca. Nameščene, ki preverja klientov tekoči račun, je na drugem koncu bančnega posloplja, vendar takoj opazi ček na zaslonu svojega televizijskega sprejemnika. Potem ko preveri račun in ček, dá blagajniku dogovorjeno znamenje, blagajnik pa takoj ve, ali sme izplačati ček ali ne.

Zadnja Chevalierova turneja

Znani francoski pevec in igralec Maurice Chevalier, ki mu je zdaj 69 let, je pred kratkim izjavil, da bo najprej dokončal smemalno knjigo za film »Gigi«, nato pa se bo odpravil na zadnjo turnejo.

Drobne ZANIMIVOSTI

POZABLJIVI MINISTER

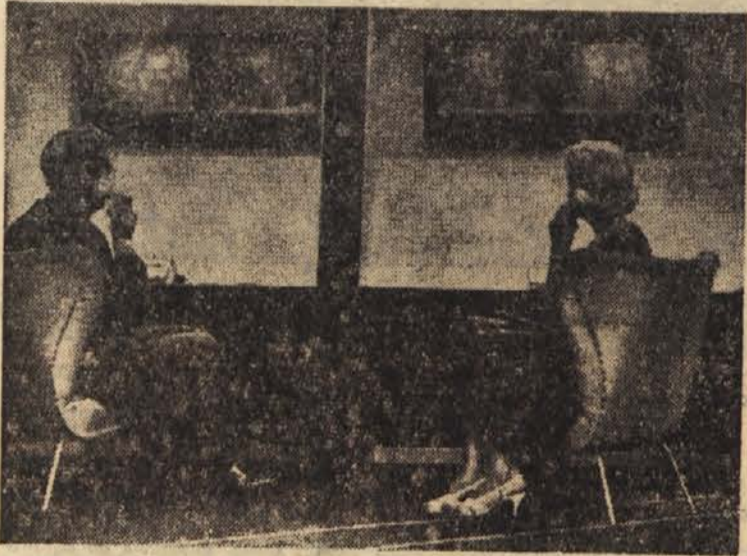
Britanski prosvetni minister je 20 minut govoril v posloplju neke nove londonske šole, pa je pozabil povedati tisto glavno, namreč da je šola odprta in da se bo v njej začel redni pouk. Šolski upravitelj ga je takole opozoril na pozabljivost: »Zahvaljujem se ministru za neuresničen namen, da bi proglasil otvoritev šolskega posloplja.«

Z LETALOM ČEZ OBA TECAJA

Ameriško letalo, ki bo 10. novembra vzletelo na letališču v Washingtonu, bo kot prvo v obdobju dveh tednov preletelo oba tečaja. Ta polet so organizirali v spomin na admiralca Borda, ki je raziskoval obse polarni področja.

POL LETA V NEZAVESTI

V bolnišnici nemškega mesta Saarbrücken leži že šest mesecev v nezavesti 17-letna Melita Jochum, ki jo je 18. marca podri avto in se ni več zavedala. Zdravniki menijo, da vost: »Zahvaljujem se ministru za neuresničen namen, da bi proglasil otvoritev šolskega posloplja.«

Na mednarodnem velesojmu radijskih in televizijskih naprav v Frankfurtu so prvič pokazali napravo, ki bo nedvomno postala telefon bodočnosti. Nad sedežem s telefonsko slušalko je dvoje televizijskih platen, na katerih vidi telefonski naročnik svojo podobo in obraz tistega, ki se z njim pogovarja.

Nov člen v razvojni verigi

ZNANSTVENIKI SO DOBILI NOVE PODATKE O RAZVOJU ČLOVEKA

Ko je prof. Königswald leta 1935 kupil v kitajskih lekarnah v Kantonu in Hongkongu pod nazivom »zmajevi zob« tri velike kočnice, pač ni slutil, kolikšnega pomena bo ta reč za znanost o človeku. Trije zobje so pomenili nov člen v verigi razvojne poti človeškega rodu. Z njimi so znanstveniki dokazali, da je živel v kitajski pokrajini Kvangsi pred 400.000-600.000 leti velika opica gigantopitekus, ki pomeni mejo na razvojnem prehodu med opico in človekom.

Nedavna odkritja na Kitajskem so poglobila človeško znanje o tem prazgodovinskem bitju. Kaže, da je bila velika opica bliže človeku kot vse druge, katerih okostja so odkrili doslej, čeprav

ne toliko kot znana človeška opica.

Zadnje dni letošnjega februarja je dr. Pej Ven Cung vodil izkopavanje v pokrajini Kvangsi, kjer so našli fosil spodnje čeljusti velike opice. V njej je 12 zob, ki so jih začeli takoj skrbno proučevati. Na raznih krajih so našli še približno 50 podobnih zob, po katerih sklepajo, da se je gigantopitekus po vsej verjetnosti hranil z mešano hrano.

Telesno je bil gigantopitekus močno razvit, vendar se ni s pripomočki lovil živali in tudi delal ni. To sklepajo znanstveniki po tem, ker v apnenčastih votlinah, kjer so živele te opice, niso našli prav nobenega orodja. V votlinah, katerih odprtine so kakih 100 m nad dnom doline, so našli kosti divjega prašiča, jelenov in

drugih živali, zato menijo, da so to ostanki hrane, ki jo je uživala ta opica. Zivalske kosti so pregledali z modernimi aparati in ugotovili, da so jih imele ali zelo mlade ali pa stare živali, po čemer sklepajo, da jih je gigantopitekus ujel brez orožja ali kakega lovskega pripomočka.

Najdena čeljust je skoraj dvakrat večja kot sedanja človeška; po zobeh sklepajo, da je to čeljust samice. Zobje niso v dveh vzporednih črtah, kakor je to pri sedanjih opicah, marveč so izbočeni navzven. Podočniki niso koničasti in tudi ne večji kot drugi zobje. Vse to pa so značilnosti človeške skupine, vendar je krivulja zob ožja od tiste, ki so jo ugotovili pri tako imenovani človeški opici. V spodnji čeljusti so našli pod sekalci in za njimi koščeno gmočo, kar je sicer značilnost opic, vendar ta del pri gigantopitekusu ni oblikovan tako kot pri navadnih opicah.

Znanstveniki se še niso mogli sporazumeti o tem, kako visoka je bila ta opica. Po čeljusti sklepajo kitajski znanstveniki, da je merila v višino kakke štiri metre, evropski paleontologi pa se s tem ne strinjajo. Kot nasprotni dokaz navajajo, da je imela južnoafriška človeška opica karantropus večjo čeljust kot katerikoli človek, vendar je merila komaj poldrugi meter.

Manija hušanja

Statistični podatki kažejo, da se je v Veliki Britaniji podvrglo nad milijon prebivalcev posebnim metodi hušanja. Angleži uporabljajo nad 40 različnih huševalnih preparatov, ki jih prodajajo po drogerijah. Angleški tisk zdaj opozarja na škodljivost preparatov, zaradi katerih je umrlo že precej ljudi.

Željuje farme

Malajska država Saravak ima nov vir dohodkov. Ustanovili so posebno podjetje, katerega direktor bo imel naziv vladnega komisarja in ki bo po vladnem dekretu zbiralo želvja jajca ter proučevalo navade užitnih zelenih želv, znanih pod strokovnim imenom »celonia midas«.

Te zelene želve prihajajo ponoči iz morja, odlagajo v pesek jajca in se še pred svitom spet umaknejo v morske globine. Nekoč so opazovali 250 želv, ki so vse hkrati na trdih tleh kopale jamice za jajca. Vsaka izmed njih je še pred jutranjo zoro odložila povprečno po 100 jajc.

Potem ko se mladič izvali v toplem pesku, napne vse sile, da bi prišel čimprej do morja, vendar mu to le redkokdaj uspe, ker preži nanj koplec roparic. — Meso teh želv velja v mnogih deželah za posebno slaščico.

Trpežen papir

Na temelju sintetičnih vlaken so izdelali strokovnjaki nekega milanskega kemičnega podjetja papir, ki se ne raztrga. Hkrati je ta papir odporen proti ognju ter ne propuša niti tekočin ne plinov.

Za dobro voljo

NE MARA ZA NASVET

Pisatelj in pesnik Keller, ki je zelo čistal dobro kapljico, se je nekega dne zaradi slabega počutja odpravil k zdravniku. Ta ga je skrbno pregledal, nato pa ga je vprašal: »Kaj pijete?«

»Najraje vino.« je odgovoril Keller.

»Ali kadite?« je hotel vedeti zdravnik.

»Da, kar precej.« je odgovoril Keller.

»Tobak in pijačo morate opustiti.« je resno povedal zdravnik, Keller pa ni odgovoril, marveč se je oblekel in brez besed stopil proti vratom. Ko je že držal za kljuko, je rekel zdravnik: »Za ta nasvet mi dolgujete šest šilingov.«

»Ne bom se ravnal po vašem nasvetu.« je odgovoril Keller in zapri vrata za seboj.

RAZTRESENI LESSING

Pravijo, da je bil nemški književnik Lessing zelo raztresen. Nekoč se je pozno ornil domov: ker ni imel ključa, je potrkal na vrata. Sluga je odprl okno, pa o temi ni spoznal gospodarja: »Go spoda profesorja ni doma.«

»Nič ne de, pa pridem kdaj drugič.« je odgovoril Lessing in odšel.

VOLTAIRE IN FRIDERIK VELIKI

Ko je bil Voltaire nekoč gost Friderika Velikega, sta se šla voziti s čolnom po reki. Ko sta stopila v čoln, je Voltaire opazil, da ima luknjo in da prodira voda vanj. Hitro je skočil na breg. Kralj je ostal v čolnu in smeje zaklical Voltairu:

»Kaj se tako bojite za življenje?«

»Seveda se bojim.« je odgovoril Voltaire, »kraljev je namreč na svetu mnogo, Voltaire pa samo eden.«

»Skrajni čas je, da začneva kuriti, sicer jih bo preveč zeblo!«